

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

VARŠUVOS LIETUVIŲ KREIPIMASIS	3
KAI SAKY TINĖ KALBA VIRSTA RAŠYTINE – Jurgita Stankauskaitė	10
DAUGIAU LENKIŠKOS MUZIKOS – Petras Maksimavičius	12
UŽ KOVOJANČIĄ UKRAINĄ – „ Aušros “ inf.	20
„BENDRA JAUNIMO UŽIMTUMO INICIATYVA SIEKIAN T PATENKINTI TARPVALSTYBINIUS DARBO RINKOS POREIKIUS“	24

MINĖJIMAI

VASARIO 16-OJI – LIETUVOS VALSTYBĖS ATKŪRIMO DIENA	
VĪDUGIRIŲ MOKYKLOJE	4
PUNSKO DARIAUS IR GIRĖNO MOKYKLOJE	4
PUNSKO SAVIVALDYBĖS VAIKŲ DARŽELYJE – Vida Jolanta Stanke- vičienė	5
SEINŲ LIETUVIŲ „ŽIBURIO“ MOKYKLOJE	6
SEINŲ „LIETUVIŲ NAMUOSE“ – Dalia Astrauskienė	7
„GERAS GANYTOJAS UŽ AVIS GULDO GYVYBĖ“ (JN 10, 11) – Kun. dr. Jaroslav Kalinovskij	8

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

SENI DOKUMENTAI LIUDIJA – Marytė Vaičiulienė	14
---	----

KNYGŲ LENTYNOJE

REGISTRUOTAS LIETUVOS REKORDAS, ATSKLEIDŽIANTIS LIETUVIŲ KALBOS GROŽĮ IR GALIMYBES	17
---	----

KALBOS KERTELĖ

PER ILGAJĄ PERTRAUKĄ – Birutė Burdinaitė-Ołow	19
--	----

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

ŠAŠKIŲ MĖGĖJA – Eugenija Pakutkienė	21
--	----

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Vasario 16-ąją Seinuose (Teresės Gausienės nuotr.)
Paramos Ukrainai akcija Punske (Alicijos Krakauskienės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
ul. A. Mickiewicza 23
tel. / faks. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny,
ul. Wileńska 9
tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė
KORSPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2022-02-28

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos ir leidinio rėmėjų nuomonė
nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

**DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA**

**DZIAŁALNOŚĆ ZMIERZAJĄCA DO OCHRONY,
ZACHOWANIA I ROZWOJU TOŻSAMOŚCI
KULTUROWEJ LITEWSKIEJ MNIEJSZOŚCI**

Wydanie 24 numerów dwutygodnika "Aušra"

DOFINANSOWANIE
325 000 zł
CAŁKOWITA WARTOŚĆ
375 000 zł

Publikacija vyraža jedyne pogrady autoru i nie
može byc utozsamiana z oficjalnym stanowiskiem
Ministra Spraw Wewnetrznych i Administracji.

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmonin-
gumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo
ir televizijos

rėmimo fondas
(gauta parama per
projekto įgyven-
dinimo laikotarpį
– 8000 eurų).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Netikėjom, kad sulauksime tokių dienų kaip šios vasario pabaišos. Daugiau kaip 70 metų gyvenę taikoje, staiga pajutom, kad karas čia pat, prie mūsų slenksčio. Pirmą mintis, kuri ateina į galvą – tai didžiulė pagalba ir dėkingumas ukrainiečių tautai už tai, kad didvyriškai gina ne tik savo, bet ir mūsų laisvę. Mums reikia teisingai suvokti – Ukrainos sūnūs žūsta ir už mus. Mes turime vilties, kad jie atsilaikys pirmojoje fronto linijoje ir Putino pragaras neateis iki mūsų. Todėl kiekvienas privalome prisidėti prie paramos kovojantiems ukrainiečiams. Pagalba gali būti pagal kiekvieno išgales: kas lėšomis, kas gali priimti karo pabėgėlių šeimą į savo namus, kas rašydamas paramos raštus, kas savanoriaudamas ar dar kitaip. Tai kiekvieno sąžinės reikalas, tačiau dabar ne taupyimo laikas. Kiekviena parama svarbi. Ir svarbu įsisąmoninti, jog jei ukrainiečiai sulaukys Putino gaują savo žemėse, mes liksime skolingi šiai tautai, kad galime ramiai miegoti. Taip, saugo mus NATO, tačiau geriau neišbandyti, kaip veikia 5 sutarties straipsnis...

Publikuojame Varšuvos lietuvių paramos Ukrainai raštą. Laukiame žinių iš Lenkijos lietuvių bendruomenės. Tikiuosi, kad mūsų visų vardu bus išplatintas paramos ukrainiečiams raštas.

Kur kreipti paramą, geriausiai klausiti savivaldybėse arba mokėti pavedimu į viešai skelbiamas banko sąskaitas. Tačiau būkime budrūs, kad netaptume sukčių aukomis.

Nežinia, kokia bus situacija, kai šis „Aušros“ numeris jus pasieks, tačiau šiuo metu rusai nedaug ką nuveikę, vis puola Kijevą, kuriame yra ir Prezidentas V. Zelenskis. Žavi ukrainiečių tautos drąsa, pasiryžimas bei pasiaukojimas ir ypač Prezidento laikysena.

Slovė Ukrainai! Слава Україні!

Lenkijos Respublikos Prezidento kanceliarijai
Ministro Pirmininko kanceliarijai
Lenkijos Respublikos Seimo kanceliarijai

Varšuvos lietuvių bendruomenė

ATVIRAS KREIPIMASIS LENKIJOS RESPUBLIKOS VALDŽIOS INSTITUCIJOMS DĖL KARINIŲ VEIKSMŲ UKRAINOJE (2022-02-25)

Varšuvos lietuvių bendruomenė reiškia pilną solidarumą su Lenkijos Vyriausybe ir jos politine veikla, nukreipta į Lenkijos ir Ukrainos suvereniteto gynimą. Solidarizuojamės su visa ukrainiečių tauta, palaikome nepriklausomos Ukrainos suverenitetą ir siūlome visą įmanomą pagalbą šiais sunkiais laikais.

Valstybių teritorinis vientisumas, suverenitetas ir tautų pasirinkimo laisvė yra pagrindiniai ir neatšaukiami tarptautinės teisės komponentai, todėl labai svarbus yra bendras demokratinės Europos atsakas ir pozicija į nepriimtinius karinius veiksmus, šantažą ir ekonominį išnaudojimą. Priešingu atveju pasekmės gali būti dramatiškos visai Europai. Besąlygiškai remiame nepriklausomos Ukrainos teritorinį suverenitetą ir drąsių jos piliečių veiksmus siekiant apginti savo šalį nuo agresoriaus.

Tik vieningai ir kartu veikdami galime apginti tėvynę ir savo kaimynus, Ukrainą, Baltijos šalis ir kitas pasaulio valstybes, bei jų demokratinės vertybes.

Varšuvos lietuvių draugija ragina toliau atmesti ir smerkti agresyvius Rusijos Federacijos veiksmus Ukrainos atžvilgiu. Kartu su visu demokratinio pasauliu smerkiame Rusijos agresiją ir karinius veiksmus prieš Ukrainą. Įvykių eskalacija po 2022 m. vasario 21 d. kelia didelį susirūpinimą ne tik Ukrainos, bet ir Lenkijos, Lietuvos bei kitų Baltijos šalių saugumu. Taip pat toliau raginame ir palaikome Lenkijos politiką taikyti griežčiausias įmanomas sankcijas Rusijai, palaikyti politinę izoliaciją ir teikti Ukrainos žmonėms skubią politinę, ekonominę, finansinę ir humanitarinę pagalbą bei paramą, apimančią pagalbą ginklais, šaudmenimis, taip pat kitą karinę paramą, skirtą valstybės gynybai.

Kartu su tarptautine bendruomene turime vykdyti greitus, efektyvius ir skausmingus V. Putino režimui veiksmus. Privalome ginti savo pagrindines vertybes – laisvę, demokratiškumą, žmogaus teisių pripažinimą ir teisinės valstybės principų išsaugojimą, turėdami atmintyje skaudžią praėjusio šimtmečio patirtį.

Varšuvos lietuvių bendruomenės pirmininkas
Jonas Jankauskas

VASARIO 16-OJI - LIETUVOS VALSTYBĖS ATKŪRIMO DIENA

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Vidugirių mokykloje

Išaušo, prašvito gražioji diena! Mūsų valstybės gimtadienis. Jau šimtas ir ketveri metai praėjo, bet mes vis atsimenam, mes švenčiame labai iškilmingai. Nuo pat ryto mus lydėjo žodžiai: „Prieš šimtmečius įaugo mano šaknys šiton žemėn...“ Mes buvome, mes esame ir mes būsim! Tegul šiuos žodžius išgirsta pats Aukščiausiasis ir tegul jie išsipildo.

Kaip gražu, kai patys mažiausi mokinukai iš savo tyriausios širdelės išsako meilę tėvynei, gimtajam kraštui. Pasipuošę tautiniais drabužiais dainuoja daineles ir suka ratelius. Mūsų mažasis Norbertas, paėmęs akordeoną, pagrojo dainą „Žemėj Lietuvos ažuolai žaliuos...“. Ir skamba tos dainos su didžiai prasmingais žodžiais, net širdžiai gera, net miela. Visi žiūrovai lingavo ir žiūrėjo į ateitį su viltimi, kad mes tikrai išliksim.

Šventės metu skambėjo lietuviškas žodis, daina. Sugiedojome Lietuvos himną, iškilmingai sustoję prie mūsų Trispalvės, tarsi norėdami prie jos prisiglausti, prisiliesti ir jos šviesoje pasišildyti. Daug prasmingų žodžių nuaidėjo... Mokyklos direktorė pasveikino visus susirinkusius ir palinkėjo šviesaus rytojaus.

Tad lai gyvuoja mūsų tėvynė dabar ir visada!

Iš Vidugirių mokyklos archyvo

Punsko Dariaus ir Girėno mokykloje

Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos I–IV klasių moksleiviai ir mokytojai kartu su kitų Punsko savivaldybės švietimo ir kultūros įstaigų atstovais dalyvavo Vasario 16-osios minėjime prie Nepriklausomybės varpinės Punsko senosiose kapinėse. Visi, pasipuošę tautine atributika, stovėdami su mokyklos vėliava, sugiedojome „Tautišką giesmę“, išklusėme LLB ir LLD pirmininkų sveikinimų bei sudainavome „Plauk sau, skautus laivelė“. Taip atšventėme Lietuvos valstybės atkūrimo dieną.

Iš Punsko mokyklos archyvo

Punsko savivaldybės vaikų darželyje

VIDA JOLANTA STANKEVIČIENĖ

Mūsų istorijoje gausu svarbių, pasididžiavimo vertybių ir minėtinų datų, tačiau dalis jų yra ne šiaip sau garsios, o atraminės, pamatinės. Būtent tokia yra Vasario 16-oji – diena, labai reikšminga kiekvienam lietuviui. Vasario 16-oji tai labai svarbi šventė ne tik Lietuvai, bet ir mažyliams, kurie lanko Punsko savivaldybės vaikų darželį. Valstybės atkūrimo diena reikšminga kiekvienam lietuviui, pažįstančiam ir gerbiančiam savo šalies praeitį. Lietuviškų grupių vaikai tą dieną vilkėjo marškinėlius, nupirktus už Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos projektui „Kas tu esi? Lietuvis. Tavo ženklas? Baltas Vytis“ skirtas lėšas. Valstybės atkūrimo diena ypatinga, todėl ir ruošėmės jai ypatingai.

Darželio ugdytiniai su trispalvėmis rankytėmis nuėję prie varpinės sugiedojo Lietuvos himną. Po didaktinių užsiėmimų vaikučiai iškirpo ir suklijavo trispalves vėliavas, širdeles, piešė, klijavo Gedimino pilį, spalvino Lietuvos valstybės simbolius. Mažy-

lių kūrybiniai darbeliai, eilėraščiai, muzikiniai kūriniai, šokiai buvo skirti šiai prasmingai šventei. Programėlė nu filmuota ir paviešinta Punsko savivaldybės vaikų darželio „Facebook“ puslapyje.

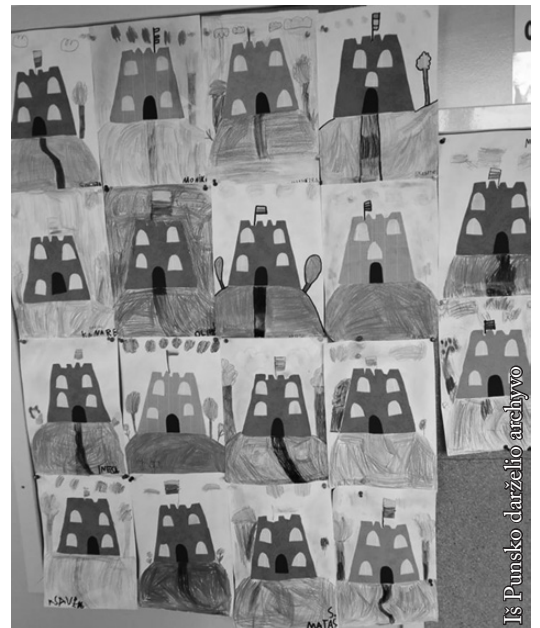
Per įvairias veiklas siekiame ugdyti darželinukų meilę Lietuvai, skatiname juos domėtis savo Tėvynės istorija, ugdyti pilietiškumo ir patriotiškumo jausmą. Vasario 16-osios šventė vienija visus lietuvius, suburia ir kelia pasididžiavimą savo Tėvyne. Visi kartu iškilmingai ją minėdami didžiuojamės, jog esame lietuviai.

Iš Punsko darželio archyvo

Iš Punsko darželio archyvo

Iš Punsko darželio archyvo

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje

Vasario 16 dieną Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla pradėjo šv. Mišiomis, atnašaujamosiomis Lietuvos nepriklausomybės intencija. Kadangi vyresnieji dar dirbo nuotoliniu būdu, eisenoje su trispalvėmis miesto gatvėmis dalyvavo I–IV klasių mokiniai ir mokytojos. Prie „Žiburio“ mokyklos bendruomenės prisijungė Seinų „Lietuvių namų“ vadovės. Eisena, kurios priekyje ėjo mokiniai, nešini trispalve ir apsilvilkę tautiniais drabužiais, pirmiausia sustojo prie Antano Baranausko paminklo, čia padėjo gėlių puokštę ir uždegė žvakutes. Šv. Mišias atnašavo Seinų vikaras Jaroslav Kalinovskij, kurio pasakytas pamokslas spausdinamas

Teresės Gausienės nuotr.

Teresės Gausienės nuotr.

8 psl. Į jas atvyko ir nuotoliniu būdu dirbantys vaikai ir mokytojai.

Po Mišių mokykloje vaikai žiūrėjo filmus apie Lietuvą. Mokytojų ir „Lietuvių namų“ delegacija nuvyko į Berznyko ir Seinų kapines, kur uždegė žvakutes ant ten palaidotų Lietuvos karių kapų.

Ukrainos tautą
galima paremti
pervedant pinigų į sąskaitą.

Banko sąskaita:

LT17 7300 0101 4089 4869
Gavėjas: VšĮ Mėlyna ir geltona
(sąskaita Lietuvoje)

Seinų „Lietuvių namuose“

DALIA ASTRUSKIENĖ

„Tėvynė – tai ne milijonai žemės valakų, ne miškai, ne upės. Tėvynė – sąvoka moralinė. Žmogus širdy nešiojasi Tėvynę. Tik tas jos nepraras, kas nenorės...“ – rašė Juozas Grušas.

Šiomet, minint Lietuvos valstybės atkūrimo dieną, vasario 20-ąją 14 val. Vysk. A. Baranausko fondas „Lietuvių namai“ Seinuose surengė šventinį koncertą. Negalime dar švęsti pergalės prieš COVID-19, bet galime pandemijos akivaizdoje švęsti atstatytą žmonių vienybę. Ji geba peržengti atstumus, kliūtis ir visus tarp žmonių esančius skirtumus bei sujungti bendram tikslui ir atskleisti ypatingos dienos – Vasario 16-osios džiaugsmą.

Renginio metu sveikinimo žodžius tarė Lietuvos Respublikos konsulato Seinuose vadovas ambasadorius Genadijus Mackelis, Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko pavaduotojas Julius Sabatauskas, Lenkijos lietuvių bendruomenės vicepirmininkas Aidis Staskevičius.

Scenoje pasirodė Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos popstudijos „Žiburys“ (vad. Juozas Pileckas) bei grojimo būrelio (vad. Arnoldas

Marcin Pawlukiewicz nuotr.

Marcin Pawlukiewicz nuotr.

Marcin Pawlukiewicz nuotr.

Beinaris) dalyviai. Koncertavo „Lietuvių namų“ liaudiškų šokių grupės „Seina“ jaunimas ir vyresnieji (vad. Alina Dzimida ir Dalia Astrauskienė), „Lietuvių namų“ choras (vad. Arnoldas Beinaris), vyrų vokalinis ansambelis ir vokalinė grupė „Intro“ (vad. Juozas Pileckas).

2022 metais Alytus puošiasi Lietuvos kultūros sostinės titulu. Metų tema ir „Alytaus – Lietuvos kultūros sostinės 2022“ simbolis – visa sujungiantys TILTAI. Tiltai tarp žmonių, kūrėjų ir bendruomenių, tiltai iš dabarties į praeitį ir ateitį, jungiantys senąją ir jaunąją kartas, kultūrą ir verslą, čia gyvenančius ir po visą

pasaulį išsibarsčiusius lietuvius. Vienas iš tų tiltų – Alytaus profesionalių dailininkų keliaujanti paroda „SU...“. Parodos kuratorė Gintarė Markevičienė papasakojo, kad šis pavadinimas prisideda prie Alytaus kultūros sostinės pavadinimo „Alytus sujungia“, tuo pačiu duoda labai plačią prasmę kurti saitus: SU savimi, SU kitais, SU praeitimi ar ateitimi, SU istorija, SU kultūra, SU žmogumi, net SU pačia paprasčiausia gėle, SU tuo, ką jaučiame, matome ir norime perteikti. SU/sitikti, SU/sidraugauti, SU/sipažinti. Prasmių begalybė, kai ištiesiame ranką ir sakome SU/Diev... SU/Tavim... SU ir begalybė prasmių ir saitų. Paroda, kurią eksponuosime iki š. m. kovo 31 d., pristato Alytaus dailininkų meninį charakterį, jautrumą, matymą ir kalbėjimo savitumą. Būtinai reikia ją aplankyti.

Su Vasario 16-ąja visus!

Marcin Pawlukiewicz nuotr.

„Geras ganytojas už avis guldo gyvybę“ (Jn 10, 11)

KUN. DR. JAROSLAV KALINOVSKIJ

Brangūs broliai ir seserys, mokytojai ir mokiniai!

Šiandien švenčiame mūsų tautos Nepriklausomybės paskelbimo vasario 16 d. iškilmes. Pirmajame skaitinyje girdėjome apie žodžio vykdymą, laisvės įstatymo įsižiūrėjimą ir kas bus palaimintas už savo darbą.

Laisvės siekimas gali žmogų nuvesti į tremtis ir lagerius, gali nuvesti ir į parsidavėlių eiles, gali nuvesti ir į net neįsivaizduojamus kitus dalykus.

Dievas sukūrė žmogų laisvą ir leido jam gyventi, rinktis, apsispręsti. Kaip rašė apaštalas Paulius, „jūs esate pašaukti laisvei!“ (Gal 5, 13). Tai esminė ir, ko gero, sunkiausia dovana. Dievas jos neatima net tada, kai panaudojame blogam ar net prieš patį Kūrėją. Ji priklauso kiekvienam be

išimties, todėl reikia blaiviai matyti, kur yra kliūčių jai skleisti, o kur jos iš viso nėra. Tai nesulyginami dalykai. Dievui nereikia prievartinių sekėjų, nereikia vergų, o laisvų žmonių, kurie priima kvietimą būti Jo vaikais, net jei keliauja klysdami ir pripažindami savo klaidą, nutoldami ir vėl grįždami.

Šiandien verta būtų prisiminti vieną iš mūsų tautos laisvės šauklių, Seinų kunigų seminarijos alumną, kuris tiek vienuolyne, tiek čia, Seinų katedroje, tiek pačiuose Seinuose paliko pėdsakus, vėliau tos alma mater profesorių Gižuose, vyskupą, kentėjusį už Lietuvos laisvę, Dievo tarną Vincentą Borisevičių.

Vincentas gimė 1887 m. lapkričio 23 d. Su broliais Kazimieru ir Juozu lankė Šunskų pradinę mokyklą,

kur, savaime aišku, mokoma buvo rusų kalba. Sprendžiant iš patriotinio Borisevičių šeimos nusiteikimo, daraktorius ar šiaip prakutęs suvalkietis turėjo mokyti vaikus ir lietuvių kalbos. Baigusį pradinę mokyklą berniuką nuvežė į Petrapilio šv. Kotrynos katalikišką gimnaziją, kur jau mokėsi jo brolis Kazimieras. Mokslai prasidėjo 1897 m. Po šešerių metų Vincentas su broliu Kazimieru – jau Seinų seminarijos klierikai.

Vincentas Borisevičius buvo veiksmo žmogus. Tai ne užsidariusio, kontempliuojančio eremito tipas. Jis aktyvus, darbštus, šviesus ganytojas. Tad neatsitiktinai atsiduria 1917 m. sušauktame Rusijos lietuvių Seime Petrapilyje.

Europoje neramu. Lietuva yra

kryžkelėje, tad čia dvigubai neramu ir nesaugu.

Lietuva šurmulyje, vyksta karas. Telšių vyskupas gelbėja kiekvieną, kam gresia pavojus. Dabar kaip niekada ir iki mirties jis iki smulkmenų vadovaujasi savuoju credo: „Geras ganytojas už avis guldo gyvybę“ (Jn 10, 11). Vincentas Borisevičius nuo nacių gelbsti kelis žydų gydytojus, išslapsto mažą mergytę žydę. Beje, kai KGB dorojo vyskupą, išgelbėti žydai narsiai jį bandė gelbėti. Judėjai nepamiršta savo geradarių, ką ne visada pasakys apie mus...

Nacių okupacijos metais vyskupas šelpė ir gelbėjo vokiečių atgintus darbams rusus bei represuotus kairiųjų pažiūrų žmones. Kai reikėjo, pagelbėdavo maistu, drabužiais ir avalyne partizanams. Prašė, kad vyskupijos kunigai juos remtų, nes likę be maisto partizanai būtų priversti atiminėti jį iš sodiečių piktuojų. Vyskupas Borisevičius darė absoliučiai viską, ko Kristus moko, ir kaip įmanydamas stengėsi padėti kovotojams už Lietuvos laisvę.

Vysk. V. Borisevičius priklauso tai

kartai, kurios svarbiausias uždavinys buvo iškovoti savo tautai laisvę ir nepriklausomybę. Apie tai pasakoja Bernardas Žukauskas: „Teko dažniau susitikti su kun. V. Borisevičium, su juo pabendrauti ir jį artimiau pažinti. Tai buvo gana jaunas kunigas, smulkių veido bruožų, gana vešliais tamsiais antakiais, iš po kurių spindėjo meilumo pilnos akys. Veidą visada puošė maloni šypsena. Malonus, mielas, draugiškas, niekad neparodęs kokio nors nepasitenkinimo.“

Todėl nenuostabu, kad kai jo mintys pynėsi į kenčiančios lietuvių tautos erškėčių vainiką, jis negalėjo kalbėti be vidinio susijaudinimo. Tai nebuvo senesnio žmogaus padidėjęs jausmingumas, bet šiltosios širdies kalba. Vysk. V. Borisevičiui kiekvienu atveju rūpėjo kiekvienas žmogus ir Lietuvos laisvė. Jis kentėjo ne dėl kančių, bet iš meilės Dievui ir Tėvynei, ir artimui. Kaip neregimas kalnas jis iškyla tarp mūsų ir įkvepia mums pagarbą absoliutaus šventumo akivaizdoje, ir padeda pajusti persikeitimo, panašumo į Dievą galimybę. Tyras ir nesutep- tas maldingumas Dievo, mūsų Tėvo,

akyse yra: šelpti našlaičius ir našles jų sielvarte ir sergėti save nesuterštą šiuo pasauliu. Tad, brangieji, dėkojame Dievui už Lietuvos Laisvę ir jos didį sūnų, vaikščiojusį šiais takais kankinį, vyskupą, Dievo tarną Vincentą Borisevičių.

1918 m. vasario 16 d. 11 val. Lietuvių draugijos nukentėjusieji dėl karo šelpti patalpose Didžiojoje gatvėje

Jonas Basanavičius perskaitė Akta, o Lietuvos Taryba patvirtino jį savo parašais. J. Basanavičius buvo laikinasis Tarybos pirmininkas, tad jo parašas – pirmasis. Be galo simboliška tai, kad jis mirė prieš 95 metus būtent vasario 16 dieną. Kaip buvo švenčiama Vasario 16-oji Vilniuje 1927-aisiais, kai užgeso Daktaro iš didžiosios raidės gyvybė? Štai kas rašoma M. Biržiškos knygoje „Vilniaus golgota“ (1930): „Suėjus 9-eriems metams nuo Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo, kurį pirmas pasirašė dr. J. Basanavičius, susirinkusiai Pirklių klube sukaktuvių iškilmėse Vilniaus lietuvių visuomenei giedant tautos himną, scenoje pasirodė Laiikinojo Vilniaus Lietuvių Komiteto pirmininkas dr. Alseika ir pranešė, kad 18 val. 50 min. šis didysis lietuvis ramiai mirė Lietuvių poliklinikoje. Pagerbusi mirusįjį atsistojimu, susirinkusi visuomenė tyliai išsiskirstė ir iškart paskelbė net penkių dienų gedulą.“ Antkapiniame paminkle įrašyta: „A.A. Daktaras Jonas Basanavičius, „Aušros“ įkūrėjas, Mokslininkas, Tautos atgavintojas 1851 XI 23-1927 II 16.“ Ir J. Basanavičiaus 1882 metų straipsnio citata: „Kada mes jau in dulkes pawirsim, jei lietuwiszka kalba bus twirta pastojus, jei per mūsų darbus Lietuvos dwase atsikwoszes, tasik mums ir kapuose bus lengweu smageu ilsetis.“

Malda prašant Dievo tarną Vincentą Borisevičių paskelbti palaimintuoju

Dėkojame Tau, visagali Dieve, kad tikėjimo persekiojimo laikais stipriškai vyskupą Vincentą, išbandymų metu suteikdamas jėgų sekti Tavo dangiškąjį Sūnų kančioje ir mirtyje.

Užtariant Kankinių Karalienei ir Bažnyčios Motinai Švenčiausiajai Mergelei Marijai, nuolankiai maldaujame Tave, kad ištikimas ganytojas Vincentas būtų iškeltas į altorių garbę.

Prašome per Kristų, mūsų Viešpatį. Amen.

Teresės Gaustienės nuotr.

Kai sakytinė kalba virsta rašytine

JURGITA STANKAUSKAITĖ

XI a. tarmiškas kalbėjimas nėra kičas. Kažkada jis laikytas žemesnio sluoksnio žmonių bruožu, nors iš tiesių ir toliau yra taip manančiųjų. Sakyčiau, skonio reikalas, kas kam gražu. Visai neseniai teko susidurti su Lietuvos tarmių vertinimu, kur nustatinėta, kuri tarmė graži, juokinga arba labai neskambi. Vertintojų nuomonės nesutapo dėl įvairių priežasčių: išankstinių įsitikinimų apie tarmės atstovus, asmeninių patirčių, tarmės „skambėjimo ausy“. Mes, dzūkai, priklausantys pietų aukštaičių patarmės arealui, atstovaujantys didžiąja dalimi Punsko ir Seinų šnektoms, irgi turime savo nuomonę apie tarminę sakytinę ir rašytinę kalbą, jos vartojimą viešojoje erdvėje, tarmiškų žodžių kaitą bei tarmiškumą maišymą su neteiktinomis svetimybėmis (nemaišyti su įteisintomis ir vartojamomis svetimybėmis!). Iš esmės tarminis kalbos variantas paprastai suprantamas kaip sakytinės kalbos variantas, neturintis nusistovėjusios rašybos.

Manau, kad tarmė ir šnekta turi tiek panašumų, kiek ir skirtumų, dėl to bendrų kalbinių bruožų teritorija skirstoma į smulkesnius vienetus pagal specifines šnektos ypatybes. Suvalkų trikampio lietuviai dažniausiai save įvardija dzūkais, nors yra mažytė jų dalis, labiau patraukianti į vakarų aukštaičių (suvalkiečių) tarmę, arba, remiantis senesne klasifikacija, kuria naudojosi Jonas Stoskeliūnas – aukštaičių vakariečių-kapsų tarmę. Svarbu paminėti, kad kalbininkai šias dvi tarmes linkę skirstyti dar smulčiau: Punsko ir Seinų bei Vižainio ir Eglinės šnektos. Atkreipkime dėmesį, kad šie du, pavadinkime, arealai apima smulkesnį skirstymą pagal

kalbinių bruožų skirtumus. Dėmesį patraukia minėtas Vižainis, kur šandien turbūt jau nerasime lietuviškai kalbančių atstovų, tad kažin ar toks skirstymas laikui bėgant nepakis.

Kartais kalbama, kad mūsų dzūkavimas nelabai turi bendrų bruožų su Lietuvos ribose gyvenančių dzūkų tarme. Mat mes stipriai kitos kalbos veikiami „neskambame dzūkiškai“. Jeigu primaišome barbarizmų, tuomet ir dzūkavimas praranda savo grožį. Vengdami neteiktinų žodžių visgi priklausome smulkesniam tarmės vienetai, pripažintam plačiai įvardijamai Lenkijos lietuvių šnektai.

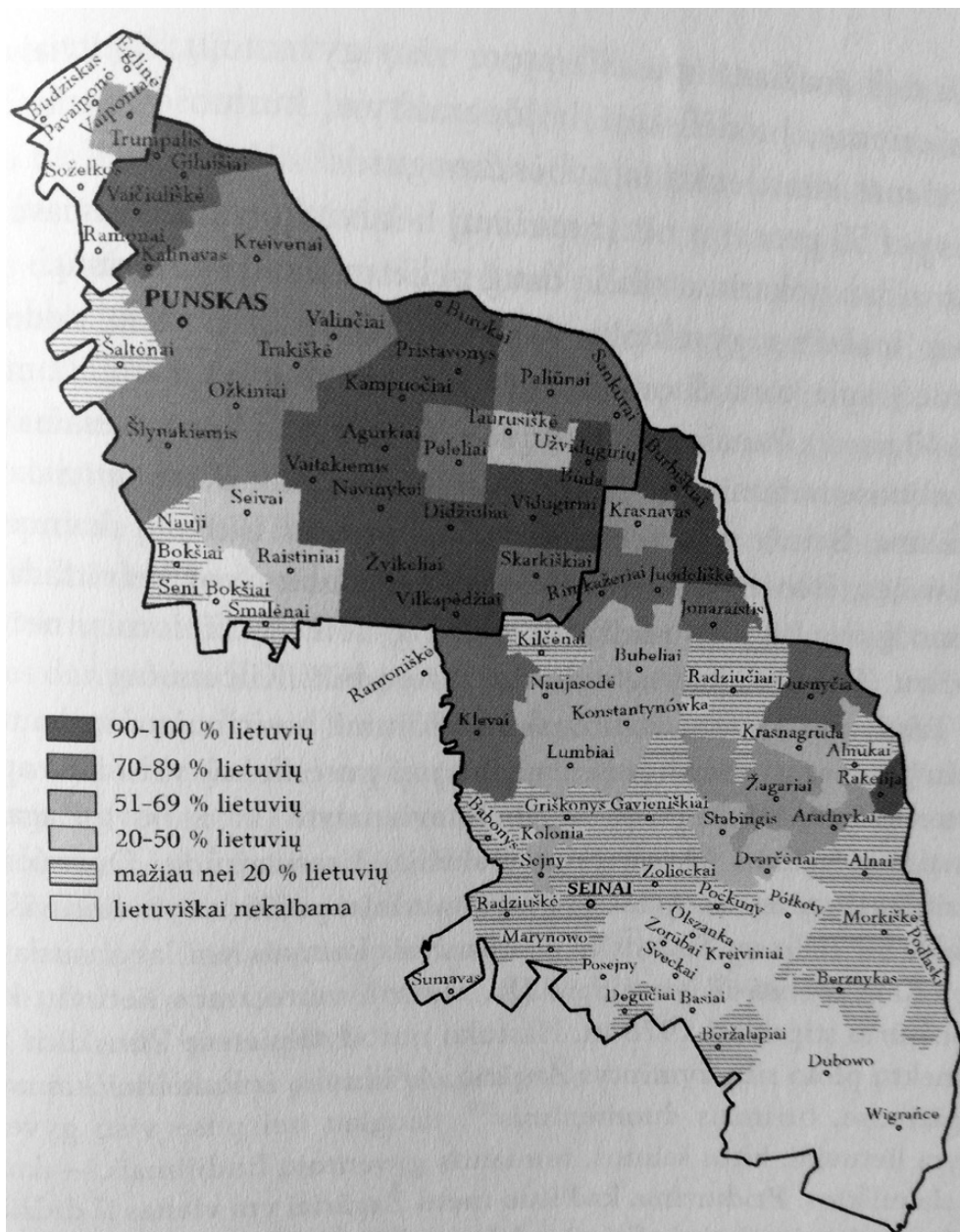
XX a. antroje pusėje kalbėta apie tarmių mirtį, tad 2013 m. paskelbti Tarmių metais Lietuvoje, skatinant populiarinti tarmes, ką ėmėme daryti ir mes. XXI a. pastebėti kalbiniai pokyčiai tarmėse, lyginant su tradicinėmis tarmėmis. Natūralu, kad keičiantis tarmėms, vyksta tokie patys pokyčiai smulkesniuose jų vienetuose – šnektose. Tarmė peržengia ribas, ji nėra statiška ir turbūt šis procesas be stabdžių kelia daug nesusikalbėjimų. Taip pat kinta visos kalbos dėl įvairių priežasčių, pavyzdžiui, migracijos, technologijų, buities. Normalu, kad kalbos, tuo pačiu ir tarmės, keičiasi. Tarmės pasipildo naujais žodžiais – tiek bendrinės, tiek kitos šnektos žodžiais, neretai keičiasi jų forma ar tartis.

Pastebėta, kad ypač naujame tūkstantmetyje tarmiškumai ėmė brautis į viešumą, pradžioje socialines erdves, o po to ir reklamą. Nebendrinės kalbos vartojimas susidūrė tiek su dideliu susidomėjimu, tiek su prieštaravimais. Mūsų krašte imtasi polemizavimo daugiau uždaram bendruomenės rate. Labiausiai

akcentuojamas neteiktinas dzūkavimas su slavizmais, o blogiausiu atveju kritikuota šnekta plačiąja prasme, atseit jos vartojimas ir išlaikymas neturi vertės – „nei naudinga, nei gražu“. Sakyčiau, kad pastarasis variantas, tai bandymas priešintis savo tapatybei ir kilmei. O juk dar pats vyskupas Antanas Baranauskas susižavėjęs dzūkų tarme Seinuose ėmė pamokslus skaityti dzūkiškai. Iš pradžių vietos gyventojai manė, kad vyskupas iš jų „šidzinasi“, tačiau 1899 m. vizituo-damas Krosnoje pareiškė: „Kai tik bus leista spauda, tuojau įsteigsiu dzūkišką laikraštį ir stengsiuos, kad dzūkiška tarmė gautų viršų tarp visų lietuviškų tarmių.“¹

Tarmė tai tam tikros vietos atpažinimo rodiklis. Viešojoje kalboje privaloma laikytis sunormintos lietuvių kalbos taisyklių, todėl tarmybės nėra pageidaujamos. Rašytinėje kalboje tarmybės ar tarmiškai parašytas tekstas niekam nenusižengia. Net ir žodis *bagotas* – senoji svetimybė – yra leistinas „meninio ar publicistinio stiliaus tekstuose kaip motyvuota priemonė“ (pagal VLKK). Savo kalboje turime daugiau senų svetimybių, pavyzdžiui: *čėsas, abrušas, zupė, čėrkutė, kiba*. Tarminiai žodžiai gali būti sąmoningai vartojami ir grožinėje lietuvių literatūroje. Kaip pavyzdį galima pateikti Punsko krašto rašytojos Birutės Jonuškaitės apsakymų rinkinio „Rugių laukas“ ištrauką: „Ir staiga, užlipę ant kalnelio, kur prie didelės akmenų krūvos piemenys kūrėdavos ugnį, abu tartinai sustojo: „Ca, – pasakė bemaž kartu ir susijuokė. – Jau jeigu stacysimės, tai cik ca“. „Ale kad gražu bus!

¹ Juozas Vaišnora, *Vysk. A. Baranauskas. „Aidai“*, 9 nr., 1965 m. Pagal www.aidai.eu.

Lietuvių kalbos paplitimas Punsko ir Seinų apylinkėse (2014–2016 m. duomenys)

– Veronika nusirišo skarelę, iškėlė ją virš galvos ir ėmė sukėti. – Žiūrėk, ty už ežero – Šilainė, Šlynakiemis, už jų Eglinė, Pašalcų ciltas, gairė, o dar toliau – Lietuvos miškai... Pusė svieto kap an delno!“ „Aha. O in pietus – Bokšai, Smalėnų bažnyčukė, Smalėngiris...“ „Ot bus vesala!“

Labiausiai ausin pakliūva lenkiškos kilmės žodžiai, kurie Lenkijos lietuvių šnektoje lengvai prikimba prie kasdieninės šnektos. Įdomu yra tai, kad nuo seniai mūsų kalboje girdimas daiktavardis *kurtkė* prieš dvi dešimtmetį buvo įrašytas į Didžiųjų

kalbos klaidų sąrašą, o prieš kelerius metus iš jo išbrauktas. Atsakymą pateikia Valstybinė lietuvių kalbos komisija: „Kadangi dabartiniuose neutraliuose tekstuose žodžio *kurtkė* beveik nepasitaiko, o laisvųjų stilių tekstuose jis pavartojamas kaip stilistiškai konotuotas, labai gerai jaučiamas stilistinis jo kontekstas, „Kalbos patarimų“ knygoje „Leksika: skolinių vartojimas“ (2013) jis įrašytas į Senųjų svetimybų sąrašą.“ Taigi valstybės įstaigų tekstuose šio žodžio nerasime, bet laisvo stiliaus tekste pasitaiko – jo vartojimo priežastis

išplaukia iš konteksto. Šnekamojoje kalboje sunkoka atsakyti nuo dešimtmečių vartojamų žodžių, nors ir žinome, kad forma netaisyklinga. Iš esmės jeigu dėl bet kokio žodžio mums kyla klausimų, visuomet galima atsakymų ieškoti Valstybinės lietuvių kalbos komisijos konsultacijų banke (www.vlkk.lt).

Kai sakininė kalba virsta rašytine, atsiranda nemažai problemų. Tiesa, kad Lenkijos lietuvių šnektoje ausį rėžia barbarizmai – šiais laikais ne tik lenkizmai, bet ir anglicizmai. Kaip nustoti sakyti *liodwokė*, *sušarkė*, *paruvkė* ar *šinkutė*? Savidrausmės ir savišvietos reikalas? Tikriausiai, bet nuosavame krašte tarp savų nejučiam reikalo šnekėti kitaip. Teko daugelį kartų ieškoti atsakymo ne tik kituose, bet ir savyje. Daugiau atsakymas skambėdavo klausimo forma, atseit kodėl kimbama prie mūsų šnektos, „ar mes nesusišnekame?“ Mat visi suvokia, jog vartoja neteiktinus žodžius, tačiau jie „reikalui esant“ keičiami sunorminta žodžio forma. Klausantis įvairių nuomonių apie mūsų dzūkavimą, kyla paprastas klausimas: Ar iš viso kas nors susimąstė, kiek metų šis kraštas atskirtas nuo Lietuvos ir kiek metų čia toliau kalbama dzūkų tarmės šnekta ir mokama kalbėti bendrine lietuvių kalba? Kelinta jaunų lietuvių karta čia augs?

Kaip vertinti sakininės kalbos perėjimą į rašytinę kalbą? Raštas greičiau pasiekia platesnę bendruomenę nei ištartas žodis. Socialinės svetainės padeda. Rodos, ne taip seniai dar buvo sunku įsivaizduoti mūsų šnektą parašytą ir visiems prieinamą tekstą. Pirmieji pralaužę ledus susilaukdavo daug dėmesio. Teigiamų komentarų. Šiandien normalu skaityti, kaip sakoma, punskietiškos šnektos pranešimus feisbuke. Ši internetinė erdvė leido rašyti laisvai, davė suprasti, kad kasdieninė šnekta savo krašto atstovų gretose skatina diskusijas, atšildo tarpusavio santykius. Pradėjus šnekėti tik tam tikrai bendruomenei būdinga

kalba, buitiskai tariant, pajaučiamas buvimas tarp „mūsiškių“. Sakytinė kalba perėjo į spaudą. Neminiu savo pačios parašytų straipsnių, bet akcentuosiu pernai išleistą Lenkijos lietuvių jaunimo sąjungos (LLJS) komiksą „Pyraganos“, sukėlusį nemažai kontroversijų, tuo labiau kad juo pasidalinta su lietuvių jaunimu visame pasaulyje. LLJS atstovai teigė, kad norėta sukurti kažką, kas atspindės Lenkijos lietuvių krašto specifiką, tad teksto kūrimas ir bendrinė, ir Punsko bei Seinų šnekta pasirinktas neatsitiktinai. Čia pateko tokie žodžiai, kaip antai: *ba*, *kaštavoti*, *blekė*, kuriems galioja anksčiau įvardinta kalbos taisyklė. Pastarasis žodis *blekė* nurodo šio krašto šnekto skirtumus. Lietuvoje yra tokios pačios reikšmės tarmiškas žodis *blėka*. Klausimų kelia jungtukas *ale*, kurį VLKK laiko svetimybe be jokių išimčių. Šiuo atveju kyla klausimas, kuo šis žodis prastesnis už, pavyzdžiui, *ba*, *šliūbas*, *škada*, vartojamų nuo neatmenamų laikų ne tik pas mus, bet ir Lietuvoje? „Ne

taip škada, kaip nevigada“, sako lietuviška patarlė.

Tarmės keičiasi. Mūsų šnektoje tai vyksta gana sparčiai. Dalies senųjų tarmybių nevertiname dėl, pavyzdžiui, pasikeitusios buities arba geriausia sakyti, didelio civilizacijos šuolio. Tiesiog vienokių žodžių nėra reikalo vartoti, todėl žodynas papildoma kitokiais – naujais, nenorminiais, tarptautiniais, tarp kitko, skoliniais ar barbarizmais. Tarmės peržengia ribas. Bendruomenės neapsiriboja, tapdamos labai atviros pasaulio kultūroms, o tuo pačiu ir kalboms. Iš esmės pradeda klausti, ar mums, užsienyje gyvenantiems tautinių mažumų atstovams, nepiešiamas toks scenarijus, kur gana švari lietuvių kalba prasiveržia tik scenoje, o tarpusavyje vartojama svetima kalba? Vietos gyventojai mano, kad šandien įterpiama dar daugiau svetimžodžių arba ištisu svetimos kalbos sakinių nei anksčiau, o atliktų tyrimų pagrindu teigiama, jog šiuolaikinis jaunimas nėra niekuo prastesnis už

vyresniąją kartą. Kalbininkai teigia, kad tarmė yra kokybiška, jeigu ji nėra paveikta kitos kalbos ar šnekto, tačiau mokslininkai sutaria, jog neįmanoma jos taip atriboti, kad niekas jos neveiktų. Net ir bendrinė kalba tarmes veikia, pavyzdžiui, Lenkijos lietuvių šnektoje labai dažnai žodis *ba* keičiamas į *nes*, *utarnykas* į *antra-dienis* ir pan.

Tarmiškas kalbėjimas viešojoje erdvėje nėra atsitiktinis. Kalbininkų nuomone, tarmiška šneka yra labai išraiškinga. Kiekviena tarmė tai tautos turtas, išskirtinumas, tapatybės išraiška. Nors tarmiškas tekstas niekada neatiduos tokios išraiškos, kaip žodžiu išsakyta mintis, tačiau jo užrašymas turi išliekamąją vertę. Be to, mūsų šneka rašomas tekstas neleidžia pavartoti barbarizmų, kurie tikrai prastai atrodo, ir skatina ieškoti jų atitikmenų. Tyrėjų teigimu, šandien negalima apie tarmes galvoti kaip apie uždara sistemą, nes ji kinta, kartais susilieja, kaip maži kaimai susilieja su gretimais miesteliais ir miestais.

Daugiau lenkiškos muzikos

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Kai rytą klausydamasis radijo išgirdau, jog rengiami teisės aktai, kurie privers Lenkijos radijo stotis per dieną apie 80 proc. transliuoti tik lenkišką muziką, nustebau, tačiau visai neišsigandau. Nebijau dėl dviejų priežasčių. Pirmoji ta, kad man labai patinka ypač praėjusio amžiaus 9 dešimtmetyje sukurta lenkiška muzika. Mielai jos pasiklausau. Antroji priežastis ta, kad mūsų virtuvėje prie šaldytuvo jau keleri metai stovi internetinis radijo imtuvas. Jis nėra prabangus, tačiau garsas gana kokybiškas. Kitaip sakant, turėdamas bevielį interneto ryšį, vienu mygtuko

paspaudimu galiu įsijungti vieną iš daugelio tūkstančių radijo stočių ir klausytis to, kas man patinka, ta kalba, kokia noriu. Pridursiu tik, kad šiais laikais beveik kiekviena radijo stotis savo laidas transliuoja (realiu laiku) internete. Taigi nėra jokių kliūčių įsijungti iš Marijampolės, Londono, Suvalkų ar Čikagos transliuojančią radijo stotį. Žinoma, tokių radijo stočių laidų galima klausytis ir pasinaudojant mobiliuoju telefonu, televizoriumi ar kompiuteriu, tačiau bent man internetinis radijas žymiai patogesnis.

Jaučiu nostalgiją laikams, kai būvau paauglys ir mėgavausi tuo metu

kuriama lenkų roko muzika. Pakako įjungti radiją. Beje, daugelis to meto kūrinių ir šiais laikais neprarado savo vertės. Jeigu kas dar negirdėjote, pasiklausykite 1982 m. įrašytos roko grupės „Perfect“ „Autobiografijos“ arba kitų to meto kūrinių. Tie žodžiai ir juose užslėptos mintys visai nepasenę. Nepaisant to, kiek jums šiandien metų, juose atpažinsite dalį savo gyvenimo – patirtus džiaugsmus, svajones ar rūpesčius. Ir nesvarbu, kad Staliną jau seniai pakeitė kiti diktatoriai, „Fiat 126“ automobilį „Nissan“ ar „Mercedes“, o nespaltuosius televizorius išmanieji

įrenginiai. Vis vien žmonių nuolatinė dilema – būti ar turėti, turėti ar būti – išlieka nepakitusi.

„Autobiografijoje“ minimas Liuksemburgas – „byl Luksemburg, čata, szkło...“ („buvo Liuksemburgas, būstas, stiklas...“). Labai trumpai noriu paaiškinti, kadangi šis Liuksemburgas tinka straipsnio temai. Kūrinio autorius nekalba apie savo šeštadienines keliones į Vakarų Europoje esančią Liuksemburgo karalystę. Tais laikais daugelis negalėjo nuvykti ne tik į Liuksemburgą, bet net kelionė į Vokietijos Demokratinę Respubliką buvo labai sunkiai įgyvendinama. Čia kalbama apie Liuksemburgo radiją (Radio Luxembourg, arba LUXY). XX a. 6–8 dešimtmečiais šios radijo stoties bangos pasiekdavo ne tik visos Vakarų Europos klausytojus, bet taip pat Lenkiją. Tai buvo nepriklausoma komercinė radijo stotis, kuri transliuodavo įvairiomis kalbomis. Dalis laidų ir informacijos buvo pateikiama taip pat lenkų kalba. Nerašysiu apie šios radijo stoties istoriją, kadangi ji gana turtinga ir užimtų nemažai puslapių. Svarbu pasakyti tai, kad LUXY radijo transliuojamų informacinių laidų ar muzikos klausydavosi ypač jaunieji lenkai. Vyresnieji ieškojo Laisvosios Europos ar Vatikano radijo bangų. Jaunimas, įsijungęs Liuksemburgo radiją, galėdavo pasiklausyti tų pačių muzikinių kūrinių, kuriuos girdėdavo Vakarų Europos jaunimas, sužinoti, kas vyksta aname jaunų žmonių pasaulyje. Būtent tie kūriniai socializmo ir stagnacijos metais neretai buvo inspiracija kurti geresnę muziką ir prasmingesnius dainų tekstus Lenkijoje. Todėl ši muzika, sakyčiau, nemažai prisidėjo taip pat prie politinių permainų Lenkijoje, kurias jau jautėme ir matėme 1986 ar 1987 m.

Gerai, grįžkime prie pagrindinio klausimo. Kodėl šiandien reikia keisti įstatymus, norint Lenkijos transliuotojus priversti žymiai daugiau transliuoti lenkiškos muzikos?

Daugelis jūsų, ypač jaunesni už mane, iš karto pasakys: Man visiškai tai nerūpi! Neklausiau, neklausau ir neklausysiu radijo – nei analoginio, nei skaitmeninio, juolab internetinio. Įsijungiu telefoną ir klausausi to, kas man patinka, – sakysite.

Ne visai taip yra, kaip mums atrodo. Jeigu taip būtų, tai nieks radijo imtuvų nemontuotų automobiliuose, nejungtų muzikos kavinėse, nesiektų, kad vieną ar kitą renginį globotų turtingų radijo stočių savininkai. Tyrimai rodo, kad dienos metu žymiai daugiau žmonių įsijungia radijo imtuvą nei televizorių. Šalies gyventojų daugumos nesudaro penkiolikmečiai, kurių dalis gal net nežino, kam reikalingas radijas. Užtat tai puikiai žino viešųjų ryšių strategai, įvairūs nuomonių formuotojai ir politikos vykdytojai. Nėra čia nieko blogo. Norint tinkamai valdyti šalį, reikia žinoti ne tik tai, ko reikia piliečiams, bet ir visais įmanomais būdais paaiškinti, ką valdžia daro. Pats geriausias pavyzdys, nors gali ir nuskambėti šiek tiek drastiškai – kad visur ir visada, prasidėjus kariniam konfliktui, net ir išmaniųjų technologijų amžiuje, valdžia rekomenduoja turėti baterijomis maitinamą radijo imtuvą. Mat visi puikiai supranta, kad tokiais atvejais jokios kitos paprastiems gyventojams prieinamos ryšio priemonės tiesiog neveiks. Beje, būtent dėl šios priežasties 1991 m. tragiškų sausio 13-osios įvykių Lietuvoje metu galėjome pastebėti, kad nemažai parlamento ar kitų svarbių objektų gynėjų buvo atsinešę radijo imtuvus. Kas jų neturėjo, telkėsi į didesnes grupes ir klausėsi aktualių informacijų.

Siūlymas keisti įstatymus, kad žymiai padaugėtų transliuojamos lenkiškos muzikos, žinoma, turi politinį ir iš dalies ekonominį pagrindą. Vyksta kova dėl rinkėjų balsų. Svarbi ir ekonominė šio siūlymo pusė. Jeigu muzikinis kūrinys dažniau transliuojamas, tai jo autoriai ir atlikėjai bei radijo stoties savininkai gauna papildomą

pelną. Jeigu tarp informacinių laidų skambės klausytojų mėgstama ir suprantama muzika, jie bus labiau patenkinti ir galbūt dažniau klausysis jiems parengtų informacinių laidų, o ateityje palankiau įvertins kartais ir ne visai vykusius ekonominius ar politinius valdžios sprendimus. Kita vertus, tai labai plati tema ir kiekvieną mano tezę galima patvirtinti arba paneigti. Lygiai sunku įvertinti, kokį poveikį ištiesą dieną įjungtas radijo imtuvas daro statistiniam sunkvežimio vairuotojui ar statybininkui. Kiek jis, atlikdamas darbą, girdi radijo stotį. Kurie ir kiek kartų per dieną pakartoti žodžiai įstringa jo atmintyje ir t. t. Patikėkite, toks radijo laidų poveikis tikrai didelis.

O ką sako radijo stočių savininkai? Sako tai, ko galima buvo tikėtis. Jie nėra patenkinti. Visų pirma pabrėžia, kad transliuojamos muzikos proporcijas, atsižvelgiant į kalbą, reguliuoti sudėtinga ir beprasmiška. Pasak jų, klausytojai patys renkasi tai, ko nori klausytis. Be to, nemažai lenkų atlikėjų dainuoja taip pat anglų ar kiek rečiau kitomis kalbomis. Tai reiškia, kad vis dažniau teks rinktis, ar versta angliškai dainuojamą kūrinį kurti Lenkijoje. Tarkime, jeigu batų parduotuves priversime, kad 80 proc. asortimento būtų lenkiško, tai ar pirksite dažniau pirkite lenkiškus batus, ar tuos, kurie jiems atrodys kokybiškesni, nors ir brangesni? O jeigu nuspręstumėm, kad 80 proc. televizijoje ar kinuose per dieną rodomų filmų turėtų būti sukurti Lenkijoje ir lenkų režisierių? Beje, man lenkiški filmai taip pat patinka, tik gaila, kad vis dar nedaug tokių sukurta. Lenkijos lietuviai neturi privačių radijo stočių, tačiau net baisu pagalvoti, kas nutiktų, jeigu, tarkime, Lietuva nuspręstų pasekti Lenkijos pavyzdžiu.

2021 metais atlikti tyrimai parodė, kad kiekvieną dieną radijo klausosi apie 20 mln. Lenkijos gyventojų. Taigi radijo poveikis mūsų gyvenime vis dar yra didelis.

Seni dokumentai liudija

Onos Šimilevičiūtės-Budzeikienės, gimusios 1853 m., iš Užujuodelės (Bokšių) kaimo gyvenimo nuotrupos

MARYTĖ VAIČIULIENĖ

2021 m. „Aušros“ 24 nr. Punsko LKN direktorė Asta Pečiulienė paminėjo Valinčių kaimo gyventojos Teresės Ramanauskaitės-Jonušonienės kultūros namams padovanotus du senus dokumentus – notaro aktus, kuriuose minimos Budzeikų ir Burdinų pavardės. Abu jie rašyti ranka senąja rusų kalba (kirilica). Įsigilinusi į šiuos dokumentus ir aukotojos bei Julijos Račiuvienės paskatinta, jų turinį nusprendžiau atskleisti ir Jums, mieli skaitytojai.

Kadangi Teresė paaukėjo dar vieną dokumentą – savo promočiūtės, gimusios 1853 m., paso kopiją bei įdomų eksponatą – stačiakampio formos lentelę, pagamintą 1905 m., pradėsiu aptarti nuo pastarųjų.

Vokišku šriftu (paaiškinimas lietuvių kalba) dokumentas su fotografija – tai Onos Šimilevičiūtės-Budzeikis (Budzeikienės), gim. 1853 m. Trakiškėse, paso, vokiečių valdžios įstaigos jai įteikto 1916 m. rugsėjo 6 d. Punske, kopija. Jame šie pilietės duomenys: Apskritis: Suvalkai

Paso nr.: 32925

Gyvenamoji vieta: Užujuodelė

Vardas ir pavardė: Anna Budzeikis

Mergautinė pavardė: Šimilevič

Amžius (maždaug): 63 metai

Gimimo vieta: Trakiškės

Apskritis: Suvalkai

Asmens aprašymas:

Aukštis: 1 m 55 cm

Ypatingos žymės: (neįskaitoma)

Užsiėmimas: -

Tikyba: katalikų

Vieta ir data: Punksas, 1916 09 06

Liudininkas: šaltyšius

Dešinėje, apačioje – dešiniojo smiliaus atspaudas

Valdžios įstaiga: Suvalkai

Be to, pase – vokiečių valdžios įstaigos 3 antspaudai.

Es wird hiermit bescheinigt, daß d. 10. Besizer der durch die Photographie dargestellte Person ist. Sino liudijama, kad paso savinink... yra fotografijos pažymėtasis asmuo.

Ort... Punks den 6. 9. 1916 (Vieta) mėn d.

Ortsvorsteher-oder 2 Zeugen: Šaltyšius arba du liudininkai.

Ausstellende Behörde: Valdžios įstaiga.

7. Beruf: Užsiėmimas

8. Religion: Tikyba

Deutsche Verwaltung im Gebiet des Oberbefehlshabers Ost.

Vokiečių valdžia srityje vyriausiojo vado rytuose.

Verwaltungsgebiet Suwalki.

1. Kreis: Suwalki Apskritis

2. Paß Nr. 32925 Paso Nr.

3. Wohnort: Užujuodelė Gyvenamoji vieta

Wohnstätte: Gatvė ir tt.

4. Vor- u. Zuname: Anna Budzeikis Vardas ir pavardė

5. Geburtsdatum: geb. Szimelowicz Gimimo data

bzw. ungefähres Alter: 63 Jahre arba amžius (maždaug)

6. Geburtsort: Trakiški Gimimo vieta

Gemeinde: Suwalki Kaimas arba dvaras

Kreis: Suwalki Apskritis

Personalbeschreibung. Asmens aprašymas.

1. Größe: 1 m 55 cm. Aukštis

2. Auffällige Narben, Wunden, Geberstecke, Muttermale, Hautspiegel, Tätowierungen und Angabe ihrer Lage: Pymios dėmės, žaizdos, pėtinės, įgymės ženklai, odos išaugos, pėsiniai ir jų vietų nurodymas.

3. Abdruck des rechten Zeigefingers. Dešinioja smiliaus piršto atspaudas.

Onos Šimilevičiūtės-Budzeikis (Budzeikienės) paso kopija

Sunki varinė lentelė, rasta Seivų valsčiaus Bokšių (anksčiau Užujuodelės) kaime, Budzeikų sodyboje

Kitas eksponatas – 1905 m. sunki varinė lentelė (17 cm x 8 cm), rasta Budzeikų (minėtosios Onos Šimilevičiūtės ir jos vyro Mykolo) sodyboje Bokšių (anksčiau Užujuodelės) kaime, Seivų valsčiuje, liudijanti, jog caro laikais Rusijos imperija tiesė geležinkelį iš Sankt Peterburgo, tarp kitko, per Lietuvą, Lenkiją (per mūsų apylinkės kaimus: Bokšius, Šlynakiemį, Trakiškes) ir kitas šalis. Geležinkelio bėgius gamino, teikė ir tiesė anuo metu garsėjusi Rusijoje ir Eurazijoje rusų verslininko N. Putilovo 1863 m. Sankt Peterburge įkurta metalurgijos gamykla (liejykla). Ji veikia iki šiol, yra pavadinta Kirovo vardu (informacija iš interneto).

Šios lentelės istorija tokia. Teresės tėveliui jos močiutė Juzefa pasakojusi, jog paskui dirbančius geležinkelyje darbininkus (jų buvo daug, kadangi sunkiosios technikos dar nebuvo, darbus teko atlikti rankomis) sekė ratuota lauko virtuvė – vagonėlis, kur jiems gaminta maistas. Aplinkiniai žmonės baiminosi priimti tokią kilnojamąją virtuvę į savo kiemą, tačiau Budzeikai, kurių sodyba buvo prie Bokšio ežero, neatsisakė. Vieta čia buvusi ideali, kadangi maistui ruošti reikalingas vanduo, o ežere jo netrūko. Ši lentelė kabojo ant tos virtuvės – vagonėlio išorinės sienos. Nežinia, ar ji pati nukrito, ar ją kas nuplėšė...

Lentelėje išlietas užrašas senąja rusų kalba (kirilica):

*Putilovo gamykla (fabrikas)
Sankt Peterburgas*

*Kilnojamoji (lauko) virtuvė
Susisteminta Kristupo Bruno ir sūnaus
(arba: pagal Kristupo Bruno ir sūnaus
sistemą)*

Zalenskio patentas nr. 17717

Viršuje: kairėje – pažymėtas lentelės nr. 1761,

*centre – miesto herbas,
dešinėje – 1905 m.*

„Dokumentai, kuriuos pateikiu, yra mano promočiutės ir močiutės šaknys, – pasakoja Teresė. – Promočiutė Ona Šimilevičiūtė gimė ir augo Trakiškių kaime, vėliau ištekėjo už Mykolo Budzeikos ir apsigyveno vyro gimtinėje, Užujuodelės kaime. Budzeikai turėjo daug žemės, visa kolonija siekėsi su Bokšio ežeru. Šeima užaugino penketą vaikų: keturias dukras ir sūnų Dominyką. Viena iš jų – mano močiutė Juzefa. Visos jos sukūrė savo šeimas. Viena (vardo nežinau) ištekėjo už Andrulevičiaus ir gyveno Orlinka kaime, kita – išėjo už Valinčiaus Šlynakiemyje. Trečioji, Karmelavičienė, gyveno netoli Rūdelės. Dominykas pasiliko namuose, tėviškėje. Jis buvo bemokslis, bet būdamas kariuomenėje daug ko išmoko. Buvo gabus, mokėjo gydyti galvijus ir netgi žmones. Budzeikai gyveno santarvėje ir taikoje, mylėjo žmones, padėdavo jiems be jokio atlygio. Prie ežero tyliais vakarais vis skambėdavo dainos.

Mano močiutė Juzefa susituokė su Jurgiu Ramanausku iš Valinčių kaimo. Jiems gimė 4 mergaitės ir 4 berniukai (vienas jų mažytis mirė). Tai

mano tetos ir dėdės. Iš šių berniukų vienas – mano tėtis Leonas Ramanauskas, gimęs 1915 m. Atsimenu labai gerai, kaip mane, mažą mergaitę, jis veždavosi į močiutės tėviškę, į Užujuodelę. Aš nuo mažens viskuo labai domėjausi ir daug ką sužinodavau iš ten apsilankiusių žmonių.“

Teresė taip pat pateikia dainos, kuri buvo mėgstama ir dainuojama jos promočiutės ir močiutės gimtuose namuose, Užujuodelėje, žodžius, kuriuos rado savo senoje spintoje. Vos juos įskaitė. Tuo pačiu kreipiasi į Jus, mieli skaitytojai, su prašymu: „Aš labai norėčiau, kad ši daina atgimtų Punske ir dainininkų lūpose. Gal ją žinote, o gal sukursite jai muziką? Šią dainą vis dainuodavo ir mano tėtis Leonas Ramanauskas, kuris turėjo stiprų balsą ir ilgus metus giedojo bažnytiniame bei kaimo choruose ir laidotuvėse. Šią liudną dainą norėčiau prikelti naujam gyvenimui.

Budzeikai gyveno prie Bokšio, užtat ir dainavę ant ežero kranto:

Anoj pusėj ežerėlio

Žolelė žaliavo,

Ten stovėjo panytelės

Ir liūdnai dainavo.

Nedainuokit, panytelės,

Negraudinkit man širdelės.

Kai aš josiu į karužę,

Ašarėlės man riedės.

Ir sutiko plieno kulka,

Širdelę pervėrė.

Guli, guli ulonėlis

Ant žalios pievelės.

Žvengia, žvengia juodbėrėlis

Šalia jo galvelės.

Kas pagirdys tą žirgelį,

Gražų juodbėrėlį?

Nieks negirdys to žirgelio,

Gražaus juodbėrėlio,

Tik pagirdys motinėle

Graudžiom ašarėlėm.“

Tikime, kad mūsų talentingi muzikantai išpildys Teresės prašymą ir ši daina vėl suskambės Punsko padangėje.

Grįžkime prie straipsnio pradžioje paminėtų dviejų dokumentų (notaro aktų) išrašų turinio. Juos abu vienija

pagrindiniai veikėjai: Budzeikų šeimos atstovai, anuo metu gyvenę Seivų valsčiuje, Bukoviznos, Rudaukos ir Začarne (Užujuodelės) kaimuose.

Vienas notaro aktas surašytas 1878 m. gegužės 16/28 d. Kalvarijos notaro Vladislavo Voitkevičiaus raštinėje. Atvykę su liudytojais Bukoviznos kaimo valstiečiai, broliai Mykolas (Jono) – Onos Šimilevičiūtės-Budzeikienės vyras ir Jonas Budzeikos bei jų ištekęs sesuo Rozalija Budzeikaitė-Burdinienė, gyvenanti Rudaukos kaime, sudarė šio turinio aktą:

1. Pagal anksčiau šioje kontoroje Jono Budzeikos sudarytus du notaro aktus (vienas – 1875 m. birželio 6/18 d., kitas 1875 m. spalio 28/lapkričio 9 d.) nelygiomis padalintas turtas – jo sūnų, brolių Mykolo ir Jono, naudai. Dėl to tarp jų ir pastarosios (Rozalijos) vykę nesutarimai, ginčai.

2. Broliai Mykolas ir Jonas Budzeikos pareiškia, kad užrašyta jų naudai Bukoviznos kaime esanti valstiečių sodyba (pažymėta 2 nr.) lygiomis dalimis yra jų bendra nuosavybė, būtent kiekvienam iš jų priklauso po 3 ruožus, į kuriuos suskirstyta ši sodyba.

Sodyboje esantys medžiai ir krūmai lygiomis priklauso broliams Budzeikoms.

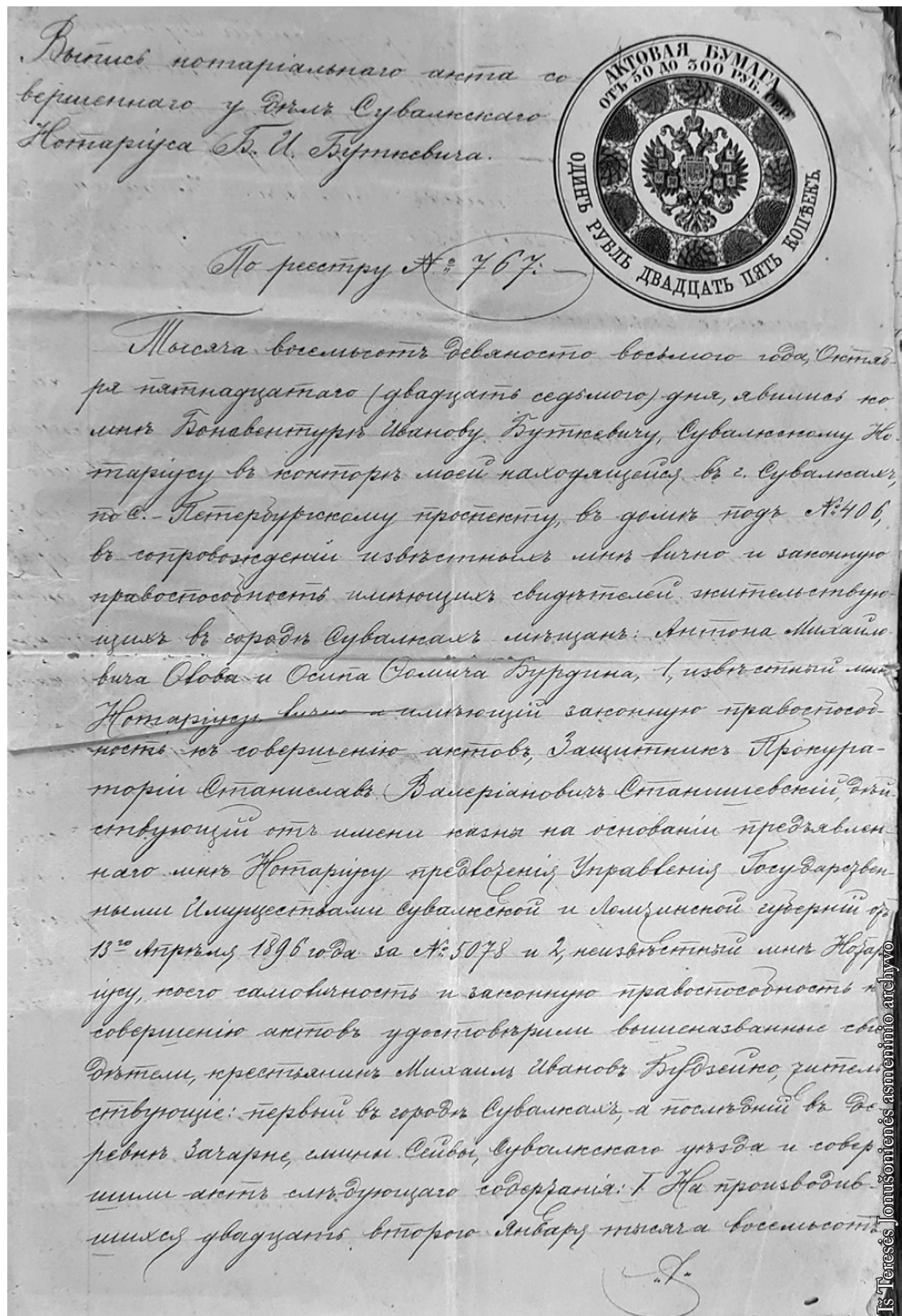
3. Valstybei priklausantys mokesčiai lygiomis atitenka broliams Budzeikoms.

4. Pagal ankstesnius du aktus, Rozalijai Burdinienei iš jos brolio Mykolo Budzeikos priskaičiuojama 150 rublių suma.

5. Rozalija Burdinienė šiuos pinigus iš brolio Mykolo Budzeikos pareiškia gavusi, ką notaras pakvitoja, tuo pačiu ji nereikia broliui Mykolui jokių pretenzijų dėl jam užrašytos sodybos.

6. Broliai Mykolas ir Jonas Budzeikos pareiškia, jog priima šį sesers kvitą ir sutinka su tokiu taikiu sandėriu.

Kitame dokumente užfiksuotas veiksmas vyksta 20 metų vėliau, 1898 m. spalio 15/27 d., Suvalkų notaro Bonaventūro Butkevičiaus raštinėje. Atvykę su liudytojais anksčiau

Notaro aktas

minėtas Začarne (Užujuodelės) kaimo valstietis Mykolas (Jono) Budzeika bei Suvalkų ir Lomžos gubernijų izdo įgaliotinis, prokuroras, gynėjas Valerianas Staniševskis sudarė šio turinio aktą: 1896 m. sausio 22 d. leidžiant žemdirbystės ir valstybinio banko (turto) ministrui, dalyvaujant Valstybinei Suvalkų ir Lomžos mokesčių inspekcijai, viešose varžytinėse

Začarne (Užujuodelės) kaimo gyventojas Mykolas (Jono) Budzeika Šlynakiemio kaime, prie plento, išigijo valstybės nuosavybei priklausančią buvusią smuklės sodybą (pažymėtą 1 nr.), 3 margų ir 16 prentų ploto, be pastatų, esančią tarp kolonijų, pažymėtų 30, 31, 34 ir 35 numeriais. Dėl šio sandėrio 1896 m. balandžio 1 d. Valstybinė Suvalkų ir Lomžos

gubernijų izdo įstaiga ir Mykolas Budzeika pasirašę administracinį kontraktą (sutartį), kurį šiandien keičia notaro aktu, atitinkančiu visas administracines sutarties sąlygas.

Minėtosios sodybos viešose varžytinėse nustatyta kaina 250 rublių ir ši suma buvo visa sumokėta grynaisiais pinigais. Tai rodo Suvalkų gubernijos valstybinio banko kvitai: 1896 01 26 kvitas, pažymėtas 1555 nr., liudijantis įmokėtą 25 rublių sumą, ir 1898 04 01 kvitas, pažymėtas 6209 nr., liudijantis įmokėtą 225 rublių sumą.

Toliau akto 9 taškuose surašytos pirkėjo, įsigijusio šį nekilnojamąjį turtą, visos pareigos, teisės, notaro nuorodos bei dokumento sudarymo išlaidos.

Visa tai jau praeitis... Tiktai Bokšis ir belikęs, nedidelis žemės sklypelis bei keletas senų išsikerojusių liepų saugo čia gyvenusių, Teresės širdžiai brangių žmonių paslaptis...

Ekspонатų aukotoja dar paaiškina: „Aš pati nusprendžiau, kad jau atėjo laikas šiuos dokumentus įamžinti, palikti kitoms kartoms. „Aušros“ redakcija man patarė perteikti Juozo Vainos muziejui. Kaip rašė LKN direktorė Asta Pečiulienė, tokie daiktai yra didelės vertybės, o padovanoti muziejui ar skanseniui taps prieinami plačiam žmonių būriui, lankytojams, ir senų daiktų istorijos atgis žmonių lūpose. Aš labai džiaugiuosi, kad jie liks mano gimtajame krašte, lietuviško kampelio širdyje – Punske.“ Žvelgdama į tolį, ji susimąsto ir liūdnu tonu priduria: „Man šiandien tiek beliko... Nuvaziuoti Užujuodelėn, atsistoti ant savo sklypelio prie ežero, nusiplauti veidą, pasvajoti, kur gimė ir augo mano močiutė, pajusti, kad iš čia manyje teka kraujas ir plaka širdis. Pasimelsti už visus jau mirusius Budzeikus ir ašaras nubraukus garsiai sušukti: Kodėl taip liūdnai man viskas baigėsi?!“

Atsiminimais pasidalijo Teresė Ramanauskaitė-Jonušonienė. Rašydama straipsnį, konsultavausi su Julija Račiuviene.

Registruotas Lietuvos rekordas, atskleidžiantis lietuvių kalbos grožį ir galimybes

„Rekordų akademija“ registavo Lietuvos rekordą, atskleidžiantį lietuvių kalbos grožį ir galimybes: Jūratė Norvaišienė knygoje „Vienos raidės istorijos“ papasakojo daugiausia istorijų, vartodama žodžius, prasidedančius ta pačia raide. Knygą, kurioje yra istorijos iš beveik visos lietuvių kalbos abėcėlės, išleido leidykla „Skanos knygos“.

„Atliekant šio rekordo ir tekstų analizę, pirmiausiai buvo tikrinama, ar visi pasakojimuose pavartoti žodžiai atitinka vienos raidės požymį. Taip pat buvo stebima, ar yra išlaikytas istorijos, pasakojimo kriterijus – kitaip tariant, ar tekstas yra rišlus, turi nuoseklumo ir minčių dėstymo logikos, ar nėra tiesiog beprasmis ta pačia raide prasidedančių žodžių kratinyš“, – teigia „Rekordų akademijos“ vadovas Gintaras Pocius.

Agentūrai pasidomėjus, nuo ko prasidėjo ši vienos raidės istorija, autorė prisipažįsta pirmuosius pasakojimus iš S ir P raidžių parašiusi prieš penkerius metus ir... sustojusi. Grįžti prie šios idėjos Jūratę paskatino karantinas ir apmiręs socialinis gyvenimas: parašė istoriją iš Ž raidės ir nustebo, kad šia raide prasideda tiek daug įdomių žodžių! O štai su žodžiais iš Z raidės buvo gana sunku – šią istoriją J. Norvaišienė parašė vieną iš paskutiniųjų, ją sudaro vos 56 žodžiai. Nustebinio ir gana retai vartojama raidė F – autorė parašė rišlų tekstą, kuriame

yra net 121 žodis, prasidedantis šia raide!

DRAUGĖS IŠŠŪKIS VIRTO KNYGA

Keletu vienos raidės istorijų pasidalinusi su savo drauge, leidyklės „Skanos knygos“ įkūrėja ir direktore Lina Gudiniene, Jūratė sulaukė netikėto iššūkiu tapusio pasiūlymo: pamėginti parašyti istorijas su visomis lietuviškoje abėcėlėje esančiomis raidėmis – tokią knygą leidykla pažadėjo išleisti.

„Žinoma, apėmė abejonės: kaip, ką, juk tik kelias istorijas turiu parašiusi... Gerai dar, žodžių, prasidedančių A, B, D raidėmis, yra daug. Bet kaip su C, Č, H, F? Į kokį formatą jas „įvilkti“, kaip tas istorijas padaryti patrauklias, kokius siužetus sukurti“, – tokius klausimus sprendė mažeikiškė. Nors išmėginimas ir baugino, bet jis buvo stimulus įdomiai praleisti ilgą 2020-ųjų žiemą, todėl J. Norvaišienė susirašė abėcėlės raides ir... pradėjo rankioti žodžius bei juos dėlioti į istorijas.

KAIP GIMSTA VIENOS RAIDĖS ISTORIJOS

Kai kam gali atrodyti, kad viskas paprasta: atsiverti kokį nors žodyną, rankioji žodžius ir iš jų „lipdai“ istorijos siužetą. „Deja, ne viskas taip paprasta, reikia turėti minty kuriamo pasakojimo siužetą, reikia, kad žodžiai pataikytų į temą. Nė vieno teksto neparašiau iš karto. Nes pirmiausia atsiranda teksto pagrindas,

Rekordinė knyga

skeletas, eskizas, o paskui prasideda pildymas, „skylių užkaišiojimas“. Turėdamas pagrindą, atrandi kokį daiktavardį iš tos konkrečios raidės – tinka, užrašai, būdvardį – tinka, vėl užrašai. Tarkim, dirbu ties D raide. Skaitau kokią knygą, randu žodį iš šios raidės, užsirašau ant lapelio. O paskui jau dėliojau“, – kūrybos procesą „Rekordų akademijai“ apibūdino J. Norvaišienė.

„Kai leidyklos „Skanios knygos“ pasiteiravome, ar būtų galimybė su visuomene pasidalinti viena iš Jūratės Norvaišienės parašytų istorijų, prasidedančių raide P – apie pandemiją, nes ši tema mums pasirodė itin aktuali, o istorija – išties pozityvi – sulaukėme kūrybiško autorės atsakymo, parašyto... vartojant žodžius iš P raidės!“ – nuostabos neslepia „Rekordų akademijos“ vadovas G. Pocius. Tad dalijamės ir Jūratės Norvaišienės atsakymu, ir jos

istorija – abu iš P raidės.

AUTORĖS ATSAKYMAS IŠ P RAIDĖS

Pamenu, pasauliui panirus pandemijon, paniurusio penktadienio pavakary, publikavus portale pasakojimą „Palaipsniui pasaulis pasveiks“, paskambino pašėlusį prietelė.

Pasiūlė parašyti pasakojimų, pasidalinti patirtimi. Pažadėjo per pusmetį paleisti pasaulin. Pasikasiau pakaušį, pamąščiau, pasvarsčiau. Patikėjau, pasidaviau. Pasidrožusi pieštuką, pasiėmusi popieriaus, pradėjau. Pavyko! Prašom paskaityti!

ISTORIJA IŠ P RAIDĖS: PALAIPSNIUI PASAULIS PASVEIKS (IŠ KNYGOS „VIENOS RAIDĖS ISTORIJOS“)

Pasakysiu paprastai – per pastarąjį pusmetį pavargau, pasimečiau peripetijose, painiuose posūkiuose,

paslaptingos pasaulinės pandemijos pinklėse. Prisiklausiau pažadų, postringavimų, paaiškinimų, prisiskaičiau prieštaringų patarimų.

Pažiūrėkit patys – perrinkta-me parlamente, Prezidentūroje – pasiruošę pagelbėti, pataisyti padėtį pagyruoniški politikai. Paistalai. Paprastai, parlamentarų prioritetas – pilnos pačių piniginės. Pašonėje – pasipiktinę, priešiški, protestuojantys, pasidrabstantys purvais, paniurę piliečiai.

Pečiais perbėga pagaugai, piestu pasistoja plaukai, pagalvojus – pandemija pasiglemš pasaulį. Pagarba pasiaukojusiems, padedantiems, pamiršusiems poilsį profesionalams. Pasveriu porą pasirinkimų: „pasikliauti protu“ prieš „pasiduoti panikai“. Privalau patikėti – palaipsniui pandemija pasitrauks, pasaulis pasveiks, pasistūmės priekin. Pakanka pasisaugoti pačiai, pasaugoti pasilpusius pažįstamus, padrąsinti palūžusius, pasimelsti, pasidomėti patikimais psichologiniais patarimais.

Pailsėsiu... Priguliau pilkšvoj prietemoj po palinkusiom pušim. Pasnausiu, prašydama pavasario paskubėti, palauksiu paskrendančių pulkais paukščių, pasvajosiu, pakol pūstels pietys, pražys purienos, pamiškėse pakvips pakalnutėmis, pievos pasipuoš pienėmis, pabals paupiai, padangę perskros perkūnas.

Penkiolika pasižadėjimų pasidėjau po pagalve: padėti, palaukti, paklaudyti, pamatyti, pamilti, paaukoti, pakilti, pamiršti, paragauti, padaryti, parašyti, padovanoti, pamąstyti, paguosti, pabučiuoti...

Prabudusi pasveikinsiu pasveikusį, pasakiškai pražyduosį pasaulį...

Per ilgąją pertrauką

BIRUTĖ BURDINAITĖ-OŁÓW

Vytas: Ei, Rimai, ateik – pasišnekėsim.

Rimas: Palauk, *einu po kuprinės*, nes palikau klasėje.

Vytas: O, žmogeli, kodėl ta Tavo kuprinė tokia sunki?

Rimas: Šiandien septynios pamokos. Be to, *mokytoja nuo lietuvių kalbos* liepė mums perskaityti Vinco Mykoliaičio-Putino „Altorių šešėly“, tai pasiskolinau iš bibliotekos.

Vytas: Ir ką? Skaitysi? Ta knyga labai stora.

Rimas: Skaitysiu. Žinai, kad aš *kartas nuo karto* mėgstu perskaityt kokią knygą.

Vytas: Aš tai nelabai turiu laiko... Dar pėnai pradėjau lankyti šokių grupę. Dalyvauju kiekvienoje repeticijoje, *kad išmokti* gerai šokti. Neseniai buvom nuvykę į Kauną pasirodyti vakare, *pašvęstame* žymaus poeto gimimo metinėms. Grupė šoko *pilnu sąstatu*. *Didelių pastangų dėka* mums pavyko jau du kartus koncertuoti užsieny.

Rimas: O kas ta laimingoji, su kuria šoki poroje?

Vytas: Jūratė iš VIII a klasės. *Mes jau ir anksčiau save mėgom ir kalbėdavomės su savim*. Pirmojoje repeticijoje iškart sutarėm, kad šoksime kartu.

Rimas: Tau pasisekė...

Vytas: Gerai, bet aš dėl ko kito Tave

šaukiu. *Atidaryk* savo matematikos *sąsiuvinį* ir parodyk, kaip išsprendei penktą uždavinį. Aš ir šiaip, ir taip bandžiau spręsti, bet nieko *nesigavo*.

***

Dialoge pavartoti žodžių junginiai *einu po kuprinės, mokytoja nuo lietuvių kalbos, mes save mėgom, kalbėdavomės su savim* jaunimo kalboje pasitaiko ne taip retai. Jie pažodžiui išversti iš lenkų kalbos: *idę po plecak, nauczycielka (pani) od języka literwskiego, my się lubiliśmy, rozmawialiśmy ze sobą*. Kaip galima būtų juos taisyti? *Palauk, einu pasiimti kuprinės, nes palikau klasėje. Be to, lietuvių kalbos mokytoja liepė mums perskaityti Vinco Mykoliaičio-Putino „Altorių šešėly“, tai pasiskolinau iš bibliotekos. Mes jau ir anksčiau vienas kitą mėgom ir kalbėdavomės vienas su kitu.*

Vietoj *kartas nuo karto* geriau sakyti *kartais, kartkartėmis, kartkarčiais, retkarčiais, kai kada*, pvz.: *Mes kartas*

nuo karto (kartais, kartkartėmis, kartkarčiais, retkarčiais, kai kada) susitinkame kavinėje.

Bendratis su jungtuku *kad* nevartotina tikslui reikšti, pvz.: *Visą savaitę dirbsiu, kad įgyvendinti (kad įgyvendinčiau; norėdamas įgyvendinti) savo planus. Kad priimti sprendimą (Norint priimti sprendimą; Kad būtų priimtas sprendimas), reikia viską*

apmąstyti. Tam, kad pasiekti Varšuvą (Kad pasiektume Varšuvą; Norint pasiekti Varšuvą), reikia įveikti nemažai kilometrų. Taigi ir dialoge pavartotas sakinytis taisytinai taip: Dalyvauju kiekvienoje repeticijoje, kad išmokti (kad išmokčiau, norėdamas išmokti) gerai šokti.

Pašvęsti nevertotinas reikšme „skirti, dedikuoti“, pvz.: Vakaras pašvęstas (skirtas) žymaus poeto gimimo metinėms.

Būdvardis pilnas nevertotinas baigtinio kiekio reikšme, kai priešingas dalykas nereiškia sutrumpinimo. Tokiais atvejais turi būti ne pilnas, o visas. Todėl dirbame visu arba ne visu etatu, mokame visą kainą arba pusę kainos. O daiktavardis sąstatas nevertotinas reikšme „sudėtis“. Taigi grupė šoko ne pilnu sąstatu, o visos sudėties.

Dėka vartojama su asmenų pavadinimų kilmininku kaip polinksnis (arba kaip prielinksnis), pvz.: Tėvų dėka (Dėka tėvų) baigė studijas. Nevertotina veiksmo priežastis ir būdai nusakyti, pvz.: Sumanymo įgyvendinimo dėka (Igyvendinus sumanymą) sukurtas įdomus spektaklis. To dėka (Dėl to) baigiau gimnaziją. Taigi ne Didelių pastangų dėka mums pavyko jau du kartus koncertuoti užsieny, o Didelėmis pastangomis (Labai stengiantis) mums pavyko jau du kartus koncertuoti užsieny.

Nesakoma atidaryti sąsiuvinį, knygą, bet atversti, atskleisti sąsiuvinį, knygą.

Veiksmažodis gautis nevertojamas savaimine rezultatine reikšme, pvz.: Gali taip gautis (išeiti, atsitikti), kad aš į Punkską šiomet nebeatvažiuosiu. Aš ir šiaip, ir taip bandžiau spręsti, bet nieko nesigavo (neišėjo).

Už kovojančią Ukrainą

„AUŠROS“ INF.

Vasario 27 dieną Punksko bažnyčios šventoriuje vyko solidarumo su kovojančia Ukraina mitingas. Jame kalbėjo Punksko licėjaus direktorius Alvydas Nevulis, Punksko krašto visuomenės veikėjas Juozas Sigitas Paransevičius, Punksko parapijos vikaras Povilas Slaminiš, LLD pirmininkas Robertas Slovikas, Punksko valsčiaus viršaitis Vytautas Liškauskas, LLJS pirmininkė

Ingrida Vaznelytė. Giedojo Punksko parapijos šlovinimo grupė „Kairos“, Punksko licėjaus solistės Greta Bobinaitė ir Amelija Pajaujytė bei licėjaus choras „Pašešupiai“.

Renginio metu buvo renkamos aukos nukentėjusiems nuo karo ukrainiečiams. Surinkta 4955 zł ir 50 Ukrainos grivinių.

Ačiū aukojusiems! Šlovė Ukrainai!

Alicijos Krakauskienės nuotr.

Alicijos Krakauskienės nuotr.

Šaškių mėgėja

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Mirtis užklumpa netikėtai. Štai 2021 m. gruodžio 10 d. Suvalkuose mirė šaškių mėgėja, nuo vaikystės neigali lietuvė Petronėlė Dapkevičiūtė. Palaikai buvo sudeginti, o pelenai parvežti ir palaidoti tėvelių kape, Seinų žemelėje, kurią ji labai mylėjo.

Buvo Petronėlė gamtos vaikas. Parvykusi į tėviškę vien laukuose norėdavo būti, ilgas valandas kvėpuodavo tyru oru ir grožėjos viskuo, kas žalia. Apkabdavo svyrūnėlį beržą, kuris teikė antgamtinės energijos. Daug svajojo, mėgo keliauti.

PIRMOJI KELIONĖ Į LIETUVĄ

Kai atsivėrė galimybės išvykti į Lietuvą, gavo Lietuvos pilietybę, vyriausios sesers Onos dukrą Eleną prikalbėjo vykti kartu kaip globėją. Pasaulio lietuvių sporto žaidynių metu jos, kaip ir daug mūsų krašto lietuvių (eilinių, ne vien renginio dalyvių), buvo aprūpintos maistu, surengta ekskursija ir plaukimas baidarėmis Ūlos upe. Tas pobūvis užkrėtė noru keliauti, ypač plaukti baidarėmis, jas abi. Elena pasakojusi: „Teta Nelė, grįžusi iš tėvynės Lietuvos, ėmėsi didesnės veiklos. Matyt, dažnai paskaitydavo anuos skrajutėje užrašytus prasmingus žodžius: būti naudingam, vertinti gyvenimą, gyventi dėl savęs ir kitų. Nesitikėjo, kad nuvyks ir net atidarymo šventėje dalyvaus 1991 m. liepos 27 d. Kaune, S. Dariaus ir S. Girėno sporto centre. Tada, 1991 m. liepos 27 – rugpjūčio 4 d., vyko IV pasaulio lietuvių sporto žaidynės (PLSŽ). Surengtos 22 sporto šakų varžybos, sportininkai ir jų treneriai iš 12 pasaulio šalių suvažiavo.“

Tada neilgai džiaugėsi pobūviu Lietuvoje, nes įvyko šurpi tragedija: liepos 31 d. Medininkų pasienio poste buvo išžudyti Lietuvos muitininkai ir policininkai. Dėl to žaidynės sustabdytos.

Tačiau anie išgyvenimai, akimirkos buvo lemtingi tolesnei veiklai, kaip ir skrajutėje įrašyti žodžiai su Lietuvos didvyrių Dariaus ir Girėno testamentu ištrauka, skatinančia veikti ir garsinti žygdarbiais savo šalį. S. Dariaus ir S. Girėno testamentas tetos buvo dažnai skaitomas, jis išlaikytas iki dabar. „Lietuvių tauta laukia iš savo sūnų ir drąsesnių žygių. Būtinai reikia ir jos sūnums prisidėti prie bendro darbo...“ – šitie žodžiai labiausiai skatino veikti. Atsivėrė galimybės dalyvauti šaškių varžytuvėse. Žaidė nuo 2002 m. Puikiai sekėsi žaisti 100 ir 64 langų šaškėmis. Susirado neigaliųjų draugiją. Išėjusi į pensiją dar baigė kompiuterių kursus.

MĖGO KELIAUTI

Teta be galo mėgo pati ir su grupe keliauti po Lietuvą. Lankė gimines Kaune, Marijampolėje (kun. K. Žemaičio artimuosius; pirma pasveikino mokytoją Susaną Dapkevičiūtę, sugrįžusią iš Argentinos su sūnumi misionieriumi Giedriumi), vyko į Druskininkus (susitiko ir visam laikui susibičiuliavo su giminaite Irena Liaukevičiūte), mėgo plaukti baidare neapsakomo grožio, vingiuota, sraunia Ūlos upe. Ir po šaškių žaidynių, kurios visada truko dvi savaites, lankė gražias vietas. Lenkijos kalnų papėdėje, Zakopanėje, aplankė J. Biliūno kapą, mėgo pasivaikščioti pajūryje. Kukliai pranešdavo apie planus, sugrįžusi pasipasakodavo, bet

ne norėdama girtis laimėjimu, išky-la. Vis skatino kitus keliauti, ypač nepaisyti negalios, neužsidaryti tarp keturių sienų. Visada optimistė, gal ne per labai drąši, bet tvarkinga, gana savarankiška. Gražiai sutvarkė savo butą Suvalkuose, kurį pati nusipirko 30 metų dirbdama eiline darbininke, vėliau vedėja, brigadininke šepėčių dirbtuvėje neigaliesiems.

NELĖS LAIMĖJIMAI

Laimėjimų tikrai daug buvę. Kasmet taures parsiveždavo, diplomus, džiugino mus ir garsino savo miestą, buvo pastebėta ir pagirta miesto valdžios. Žaisdama šaškėmis įvairiose Lenkijos vietovėse ir Lietuvoje organizuojamose varžybose atstovavo Suvalkų „Jotvingio“ („Jačwing“) klubui, komandai pusfinalyje, finale, čempionate, kaip lietuvė ne sykį buvo vertėja iš lenkų kalbos į lietuvių ir atvirkščiai.

Petronė norėjo, kad ir Lietuvos šaškininkai žaistų Lenkijoje. Ieškojo jų ir surado. Susibendravo su neigaliųjų draugija Prienuose, o Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos (LASS) Prienų filialo pirmininkė silpnaregė Irena Karsokaitė puikiai žaidė. Neregė, stebuklingo balso „Purienos“ ansamblio vadovė Onutė Matusevičiūtė ir jos brolis Leonas, neregys nuo pat gimimo, tapo jai artimi kaip sesė ir brolis visam laikui. Leonas buvęs puikus muzikantas, vadovėjęs akordeonistų ansamblui, kaip ir Onutė, grojęs vargonais, giedojęs per Mišias Prienuose. Nelė minėtiems kolektyvams patarė aplankyti mūsų kraštą ir pasirodyti čia scenoje.

Teta buvo svečiams vertėja ir padovė vykstant į Lenkijos miestus

Petronėlė Dapkevičiūtė

bei žaidynėse. Supažindino su Seinų „Lietuvių namais“ ir LLD Suvalkų skyriumi. Buvo laiminga, kai jos bičiulių vadovaujami Lietuvos ansambliai pasirodė mūsų krašto scenose.

I PRAEITĮ

Nelė mėgdavo mintimis sugrįžti į praeitį ir iš naujo išgyvendavo sunkią dalią tėvų, kuriems su mažais vaikais reikėjo palikti gimtus namus ir ilgai sielotis toli nuo gimtinės... Kai gavo leidimą grįžti, namai buvo užimti svetimų. Tik Antrojo pasaulinio karo pabaigoje pagaliau pavyko grįžti namo. Nesunkiai vaizdavosi, kaip josios besisielojas tėvelis sunkiai susirgo. Taip glaudžiai gimtosios žemės paveldėtojas buvo su ja susijęs,

o žemė jam tiesiog atimta ir liko svetimųjų rankose... Neilgai tėvelis gyveno. Prieš mirtį pasišaukė jis vyriausias dukras. Onos paprašė padėti motinai prie ūkio darbų, o Marelės – padėti auginti jaunesnes sesutes ir pagelbėti joms mokantis. Dukros sąžiningai vykdė tėvelio valią. Ona sugebėjo arkliniu trivagių suarti laukus, gerai išdirbti žemę, skanūs gamino pietus. Marelė prižiūrėjo jaunesnius vaikus. Kai ūkio darbai būdavo nudirbti, mama labai daug verpė ir audė. Petronė tada daugiausia laiko leido su motina. Vakaraus abi dažnai žaidė šaškėmis. Geroji sesė Marelė visą gyvenimą ją globojo. Nelė buvo jai dėkinga, kaip ir mes visi.

ILGĖJOS TĖVIŠKĖS

Petronėlė Dapkevičiūtė, daugelio vadinta Nele, ilgėjos tėviškės, kuri įsiterpusi tarp dviejų ežerų – Galadusio ir Dusaluko – krantų Žagarių kaime. Pavasariai jai buvo gražiausi gal dėl to, kad

gimė pavasariop. Čia, gražiam Žagarių kaime, ji išvydo pasaulį 1949 m. kovo 29 d., tėvams grįžus iš priverstinės tremties Vokietijon. Petronė buvo Veronikos ir Kazimiero Dapkevičių penktoji dukra. Turėjo vyresnius seses Oną, Marelę, Teresę ir brolių Petrą bei jaunesnes seses Kristiną ir Anelę. Vardą perėmė iš savo tetos (tėvelio sesers) Petrusės, ne savo valia su vyru išvykusios 1941 m. Lietuvon ir ten likusios visam laikui.

Sulaukus penkerių, Nelė tapo našlaite. Tėvelis Kazimieras mirė dar jaunas 1954 m. Sunki buvo vaikystė ir jaunystė, kai nelaimingo atsitikimo metu iš dalies prarado regėjimą. Pradžios mokslus ėjo savo namuose veikioje mokykloje, vėliau Suvalkų

profesinėje mokykloje lavinosi, pasęsę gyvendama. Šeštadieniais grįždavo autobusu, bet daug kilometrų namo tekdavo eiti ir pėsčiomis. Pastaraisiais metais pusseserės Teresės Uzdilaitės dėka lankėsi Žagariuose, braidžiojo Galadusio ežere, grožėjosi aukštomis tėviškės pakrantėmis, skanavo išlikusio iš vaikystės sodo vaisių. Rūpėjo ir skaitė lietuvišką spaudą, visada prenumeravo sau ir giminėms siuntė Lietuvon. Džiaugėsi „Žiburio“ mokykla, kuriai padovanavo išaugintą didelį fikusą, šaškių rinkinius, skatino žaisti ir lavinti atmintį nuo mažumės.

Stipraus charakterio ir reikli Nelė ne visada kitų buvo suprasta taip, kaip norėjo, laukė. Nuo vaikystės su regos sutrikimais, vėliau patekusi į avariją prarado daug sveikatos ir buvo sunku vaikščioti, ėjo su ramsčiais, bet vis su viltimi žiūrėjo į ateitį. Bijoj viena tvės, dažnai apie ją kalbėjo su liūdna gaidele, skundėsi sveikatos sutrikimais (nešiojo stiprius akinius, rega vis blogėjo, viena akimi visai nustojo matyti, vėliau ir klausia sutriko) ir vienišumu, kitiems patardavo nebūti vienišiais. Nors susirasdavo užsiėmimų, liūdėjo ne kartą. Jai rūpėjo sesės, brolis ir jų šeimos, turėjo savo krikšto dukras, domėjosi visų vaikų mokslu, pasiekimais, kelionėm.

Jautė Nelė, jog jėgų mažėja. Gerai, kad mintys krypo užsiėmimų link. Rūpėjo toliau žaisti šaškėmis, laimėti, keliauti. Ligoninėj planavo trumpai pasigydyti, deja...

IŠ LAIŠKŲ

Štai keletas laiškų, kurie byloja, kad Petronėlė mėgo žaisti, bendrauti. Jai mirus užuojautą atsiuntė LASS Prienų filialo pirmininkė Irena Karsokaitė: „Liūdna mums žinia apie Petronėlę. Tegul ilsisi ramybėje. Prisimenam ją kaip labai draugišką. Ką turėjo, viskuo dalinosi. Esam visas Prienų kolektyvas buvęs pas ją namuose, gražiai praleidom laiką. Aš asmeniškai daug kartų esu su ja da-

lyvavusi varžybose. Ji atvykdavo net į Lietuvą pažaisti. Prie šaškių lentos buvo tikra kovotoja. Labai mylėjo mūsų kraštą – Lietuvą. Tegul Viešpats nuveda ją į jai skirtą vietą.“

Vysk. A. Baranausko muziejaus buvusi vedėja Vida Zasiene iš Anykščių rašė: „Kokia liūdna žinia. Kaip netikėta. Dar nelabai seniai man rašė apie savo negalias. Užuojauta visiems artimiesiems, ypač mirusios Petronėlės sesei p. Marijai.“

„Mes abi su Onute liūdim dėl a. a. pusseserės Petronėlės mirties. Ar ji paskutiniu metu labai sirgo, ar mirtis ištiko netikėtai? Labai liūdna. Ji buvo tokia optimistė, visko norėjo: ir pasaulio pamatyt, ir šaškių varžybose dalyvaut, ir su visais pabendraut. Užuojauta visiems, o Petronėlei amžinąjį atilsį“, – parašė Onutė ir Marytė iš Alytaus.

Istorijos mėgėjas Ježis Sviontkovskis (Jerzy Świątkowski) atsiantęs internete surastą tokią informaciją apie Petronėlės pavardės kilmę: „Dobkiewicz, herbas Trąby. Originalus istorinis dokumentas: Wywód rodowitości szlacheckiej – Gubernia Wołyńska, 1816 m. birželio 26 d., archyvinis nr. 0061.“

Susirašinėju su teta elektroniniais laiškais. Štai keletas iš jos gautų žinių.

„Ot, norėčiau, kad Punske būtų suorganizuotos 100 arba 64 langų šaškių varžybos. Tada ir aš dalyvaučiau“, – svajėjo ji. „Tarptautiniame šaškių turnyre Vilkasų vietovėje šalia Gižicko 2019 m. gegužės 19–26 d. man pavyko neblogai sužaisti šaškėmis ir gavau gražią taurę bei dovanų. Mane pripažino čia geriausia šaškininke tarp silpnaregių moterų.“

2020-07-19 žaidžiau dėl Mozūrijos taurės ir laimėjau kaip geriausia moteris šaškininkė. Gavau taurę, dėl kurios kovojom“, – rašė teta.

Kaip džiaugėsi aplankiusi kašubų mažumą, kurios etnografinis muziejus labai priminė lietuvių. Šaškių čempionato pusfinalis vyko Vdzidzų miestelyje 2019 m. kovo 18–26 d.

Suvalkų neįgaliųjų klubo „Jotvingis“ pirmininkas Romanas parašė, kur paskutiniu metu Petronėlė Dapkevičiūtė dalyvavo žaidynėse: „2020 m. rugsėjo 8–18 d. Lenkijos šaškių turnyre Jastšembia Gura vietovėje su vadovu dalyvavo tik Petronėlė. Ji laimėjo 11 vietą. Tų pačių metų rudenį, spalio 1–9 d., Leboje vyko žaidynės dėl Lenkijos taurės. Klubui atstovavo trys asmenys. Petronėlė laimėjo 8 vietą, kiti žaidėjai 3 ir 5.“

2020 m. liepos 5–12 d. Lenkijos neregijų ir silpnaregių šimtalangių šaškių varžytuvėse Gižicke laimėtos: 8, 10, 18 (Petronėlė), 29 ir 40 („Jotvingio“ grupė) vietos. O spalio 9–16 d. vėl Gižicke 5 moterų komanda (tarp jų Petronėlė) iš Suvalkų laimėjo 6 vietą ir teisę dalyvauti kitais metais. Užtat ir dalyvavo 2021 m.

gegužės 24 – birželio 1 d. moterų pusfinalyje. „Jotvingio“ grupė pelnė 9 vietą, Petronėlė 11 ir 26. Galėjo dalyvauti šimtalangių šaškių finale, bet jau sirgo.

Esame dėkingi už jos ryžtą ir dalyvavimą su mūsų „Jotvingio“ klubo grupe.“

Miela Teta, gal nesusėjomė Jūsų aplankyti, pagelbėti visada, kai kvietėte. Atleiskite... Rūpėjote mums visiems, nepalikome Jūsų likimo valiai, nebuvote viena ir vieniša. Jūsų sesė, o mūsų teta Marelė vis buvo šalia ir be galo ištvermingai rūpinosi, didelę pagalbą teikė sesė Kristina. Ačiū Jums, mielos Tetos.

Dėkoju už pasakojimus ir laiškus.

2022 m. vasario 6 d., sulaukusi 91 metų,
po sunkios ligos į amžinybę iškeliavo
A. A. ANELĖ SENDIENĖ
iš Šlynakiemio.

Nuoširdžius padėkos žodžius tariame giminėms, kaimynams, draugams, pažįstamiems, kurie lankė velionę laidojimo namuose ir dalyvavo laidotuvėse. Ačiū giesmininkams už giesmes ir maldas, gydytojai Janinai Paransevičienei už ilgametį gydymą ir konsultacijas, „Carito“ seselėms, ypač Onutei Paznėkienei, už ligonės slaugymą. Labai dėkojame už užuojautos žodžius, aukas, maldas bei velionės palydėjimą į paskutinę kelionę.

Liūdinti šeima

*Žmogus – tik žemės svečias,
Ir turi jis sugrįžt namo,
Bet kaip sunku išleisti jį į kelią,
Kuriuo negrįžta niekas atgalios...*

Dėl a. a. Maženos Marcinkevičienės mirties nuoširdžius užuojautos žodžius vyrui Alvydui, dukrai Silvijai, sūnui Raimundui bei visai šeimai ir artimiesiems skiria

**Punsko valsčiaus taryba, kaimų seniūnai,
valsčiaus viršaitis ir darbuotojai**

„Bendra jaunimo užimtumo iniciatyva siekiant patenkinti tarpvalstybinius darbo rinkos poreikius“

Punsko valsčius nuo 2020 metų vykdo projektą Nr. LT-PL-4R-304 „Bendra jaunimo užimtumo iniciatyva siekiant patenkinti tarpvalstybinius darbo rinkos poreikius“, remiantis Europos regioninės plėtros fondo lėšomis pagal 2014–2020 INTERREG VA Lietuvos–Lenkijos bendradarbiavimo programą.

Pagrindiniai projekto tikslai: verslumo pagrindų stiprinimas, jaunimo įsidarbinimo kultūros ir kūrybinių industrijų sektoriuje šansų didinimas Lietuvos ir Lenkijos pasienyje.

Projekto trukmė – iki 2022 metų rugpjūčio pabaigos. Vedantysis projekto partneris – Alytaus Adolfo Ramanausko-Vanago gimnazija, partneris – Punsco valsčius.

Bendra projekto vertė 380077,47 Eur: 85 %, t. y. 323065,84 Eur – Europos regioninės plėtros fondo lėšos, 15 %, t. y. 57011,63 Eur – nuosavas įnašas.

Šiame projekte Punsco valsčiaus biudžetas – 193650,49 Eur: 85 %, t. y. 164602,91 Eur – Europos regioninės plėtros fondo lėšos, 15 %, t. y. 29047,58 Eur – savivaldybės įnašas.

Projektą įgyvendinant Punsco valsčius nupirko Punsco muzikos mokyklai naujus muzikos instrumentus: du klasikinius pianinus, vieną skaitmeninį pianiną, akordeonus, smuikus, strykus, dėklus, taip pat lietuviškus instrumentus – birbynę, daudytę ir skudučius bei įgarsinimo aparatūrą.

Panaudojus Europos regioninės plėtros fondo lėšas pavyko 8 Punsco pagrindinės mokyklos patalpas pritaikyti Punsco muzikos mokyklos poreikiams.

Įgyvendinant projektą vyko kūrybinio mąstymo ir saviugdos užsiėmimai bei mokymai „Kultūrinių renginių projektavimas, ruošimas ir valdymas“, kurių metu Punsco ir Alytaus mokyklų mokiniai turėjo galimybę užmegzti bendradarbiavimą. Punske ir Alytuje taip pat vyko mokomieji seminarai tarpvalstybiniam kultūros ir kūrybos sektoriui, kuriuose daly-

vavo suaugę asmenys, susiję su plačiai suprantamu kultūriniu kūrybiškumu.

Siuo metu Punsco valsčius taip pat įgyvendina verslumo ugdymo mokymų programą, skirtą Punsco licėjaus mokiniams.

Vykdamas projektą bus suorganizuota Kultūros ir kūrybinės industrijos atviros karjeros diena. Jos tikslas – sustiprinti visuomenės suvokimą apie kultūros ir kūrybines industrijas kaip vertingas ir svarbias verslumui ir įsidarbinimui sritis bei skatinti karjeros kultūros ir kūrybos sektoriuje galimybes ir įvairovę pasienio zonoje.

Įmonė EMISKAR

Vitas Pečiulis
Mokyklos g. 35
16-515 Punkskas

Kokybiškai ir greitai montuojame
oro kondicionierius bei šilumos siurblius.

Parenkame reikiamą
kondicionierių/šilumos siurblių bei
užtikriname konkurencingas kainas.

Tel. 502 026 107
emiskar@wp.pl

*Tegul ši šventė padovanoja
Tau vien džiaugsmą,
Tegul vargai, kasdieniai
Rūpesčiai nublanksta.
Tegul likimas neša
Tau šviesias dienas,
Negaili sveikatos ir
Akimirky puikių,
O kasdienį kelią tepuošia šypsenos
Tau artimų žmonių.*

Vasario 27 d. **Stasė Labutienė**
šventė 75-ąjį gimtadienį.
Ją nuoširdžiai sveikina

*Vyras Romas,
sūnūs su šeimomis,
anūkai ir proanūkė*

DĖKOJAME!

Skiriame didžiausią padėką Viešpačiui Dievui už Punske pastatytą senelių prieglaudą (špitolę) vargingiausiems. Visa tai aukojame Visagalio Dievo garbei ir žmonių gerovei.

Nuoširdžiai dėkojame klebonui, prelatui Česlovui Baganui, viršaičiui Vytautui Liškauskui, Anei Kliučinskaitei už pasiaukojimą, pagalbą šiam projektui įgyvendinti.

Be jūsų pasiaukojimo, nuoširdžios pagalbos šis projektas nebūtų įgyvendintas.

Stebino mus Anelės darbštumas, geraširdiškumas, sąžiningumas, teisingumas, pasitikėjimas ir nuolankus tarnavimas su meile ligoniams, vargingiems, aplesiems.

Nuoširdžiai dėkojame visiems statybos darbininkams.

Naujajame Testamente esą šie Viešpaties Jėzaus Kristaus žodžiai:

„Labai branginkite ir mylėkite juos dėl jų darbo!“ (1 Tes 5, 13)

„Visuomet skatinkite daryti gera vieni kitiems ir visiems.“ (1 Tes 5, 15)

Visagalis Dievas telaimina, testiprina, Šventoji Dvasia teapšviečia
ir toliau geriems darbams Dievo garbei.

Dėkingi Antanas, Stasė, Aleksas Zimnickai iš Kanados

Lietuvos žiniasklaida

2022 02 11–24

Vasario 16-ąją Lietuva minėjo 104-ąsias Nepriklausomybės paskelbimo metines. Atrodytų, kas čia ypatingo, juk šventė minima ne vieną dešimtmetį. Tačiau šįkart visas laikotarpis nuo Sausio 13-osios, kai minėjime prie Seimo buvo nušvilpti kalbėję valdžios atstovai, akivaizdžiai buvo neramus ir šventės organizatoriams, ir kai kuriems politikams, ir specialiosioms tarnyboms. Nors ir nemažos visuomenės dalies pasmerkti už „tokių elgesį tokią dieną“, „švilpikai“ nežadėjo, kad Vasario 16-ąją bus tylūs ir supratingi.

Straipsnyje „Policija ruošiasi Vasario 16-ajai: tikrins į sostinę vykstančius automobilius, stiprins pajėgas“ portalas lrytas.lt rašė: „Valstybės saugumo departamentas (VSD) teigė, kad provokacijų ir protestų tikimybė per Vasario 16-osios renginius yra išaugusi. Tiesiogiai arba užuominomis provokacijoms, ypač socialiniuose tinkluose, ragina prokremliškausi nusiųteikę veikėjai, su COVID pandemija susijusių sąmokslų teorijų platintojai, visuomenės nuotaikų radikalizavimu bei padėties valstybėje destabilizavimu suinteresuoti asmenys“, – rašyta pranešime.

VSD teigė jau anksčiau perspėjęs, kad, atsižvelgiant į tendencijas Lietuvoje ir kitose Vakarų valstybėse, smurto išpuolių tikimybė protesto akcijų metu dabar yra padidėjusi.

„Renginiai pastaruoju metu, be tautinių dalyvių, pritraukia ir politinio ekstremizmo propaguotojus, Kremliaus bei Minsko valdančiųjų režimų rėmėjus, agresyviai elgtis linkusius asmenis“, – tvirtino žvalgybos institucija.

Dirbti ypatingu režimu žadėjo ir policija. Anot minėto portalas, „baiminantis galimų provokacijų ir didelių žmonių srautų, Vasario 16-ąją

pajėgas sostinėje stiprins ir policija“, – žiniasklaidai sakė generalinis komisaras Renatas Požėla.

„Atsižvelgiant į informaciją, kurią turime, dėl gyventojų saugumo planuosime tam tikras patikras atvykstančio tam tikro transporto iš kitų miestų. Tai yra patikros punktai prie įvažiavimo į Vilniaus miestą, – kalbėjo jis. – Akcentas yra Pilies gatvės renginys 14 valandą. Viskas daroma dėl gyventojų saugumo, dėl viešosios tvarkos ir viešosios rimties užtikrinimo. Mes planuojame tam tikrose vietose įrengti fizinių barjerą, bet jis bus įrengtas ne tam, kad kažką skirtų, bet kad jungtų, ir padėtų žmonėms užtikrinti saugų praėjimą į renginio vietą ir išvykimą“, – aiškino R. Požėla.

LRT televizijos laidoje „Laba diena, Lietuva“ apie tai, kad Vasario 16-ąją tikrai „kažkas vyks“, kalbėjo ir Klaipėdos universiteto lektorė Gabrielė Burbulytė, „nes dėl pandemijos ribojimų nepatenkintų piliečių tikrai yra, tik sunku pasakyti, kokių mastu“. Anot politologės, įtampos nedingusios, tad tiek per Vasario 16-osios šventę, tiek per Kovo 11-ąją, tiek ir vėliau sulauksime protestų.

Ir nors kai kurie politologai, politikai ir žurnalistai po Sausio 13-osios minėjimo bandė įrodinėti, kad protestuotojai Lietuvoje tik kažkokia atskaldytų grupelė, nusiteikusi prokremliškausi (!), o didžioji visuomenės dalis – dori, sąžiningi, tikri Lietuvos patriotai ir jokio susiskaldymo tarp piliečių nėra, tai paneigė politologė profesorė Ainė Ramonaitė. Ji „Žinių radijo“ laidoje pristatė naujausių apklausų apie protestų palaikymą Lietuvoje duomenis. Anot jos, buvo surengtos dvi apklausos pagal skirtingas metodologijas. Pirmoji – internetinė, parodė, jog apie 30 proc.

apklaustųjų pritaria protestams. Kita – tiesioginių ir telefoninių interviu būdu atlikta apklausa parodė, jog apie 40 proc. respondentų akcijas palaiko.

„Tie duomenys rodo, kad palaikymas yra pakankamai nemažas. Tai rodo ir skirtingi, apie kurią mes čia ir šnekame. Yra dalis, kuri labai nepalaiko, bet yra ir dalis, kuri labai palaiko. Tas visuomenės susiskaldymas yra pakankamai gilus ir ryškus“, – kalbėjo politologė.

O pačią šventės dieną delfi.lt rašė: „Vasario 16-oji: Vilniaus senamiestyje policija tikrina plakatus“. „Simono Daukanto aikštėje užfiksuotas ir konfliktas. Policijos pareigūnai prašo vieną vyrą pasišalinti, jis į aikštę atėjo su plakatu. Policija Delfi sakė, kad jei vyras būtų be plakato, jam būtų leidžiama dalyvauti renginyje.

„Atsivežiau plakatų, neutralių, visa kita. Pradėjau montuoti, dar nespėjau sumontuoti, prisistatė pareigūnai, sakė: „Jokių plakatų“. Girdėjome spaudoje, kad negalima būgnų, garsiakalbių, tai – gerai, nesinešėme švilpukų. <...>

Vyras sakė, kad pareigūnai nelabai ir skaitė, kas tuose plakatuose parašyta.“

Daugeliui į Vilnių vykusiu kitų miestų gyventojų nepatiko tai, kad policija stabdė automobilius („pasirinktina“, anot policijos), tuo sukeldami spūstis keliuose, prašė parodyti krepšių turinį...

Po šventės žiniasklaidoje policijos darbas vertintas nevienodai. Vieni kėlė klausimą, ar policija nepanaudojo perteklinių priemonių, kiti teigė, kad tam tikrais atvejais ji gal elgėsi ir per švelniai. „Buvęs prezidento Valdo Adamkaus patarėjas Darius Kuolys feisbuke sukritikavo policijos veiksmus Vasario 16-osios renginio metu. Ypač jam užkliuvo elgesys su vyru,

atsinešusiu į Daukanto aikštę plakata „Buvau Sąjūdyje, tapau Jadinštva“.

„Mes turime patikrinti, ar šis asmuo turi apribojimų dalyvauti tokiuose renginiuose“, – paaiškino žmonėms policijos pareigūnas, pareikalavęs, kad „šis asmuo“ su plakatu pasitrauktų iš Vilniaus aikštės ir eitų į jų automobilį.

Paaiškėjo, kad „šis asmuo“ – tai pilietis Kazys Grabys, Atgimimo ir pirmisiais Nepriklausomybės metais buvęs Lietuvos Sąjūdžio Panevėžio skyriaus sekretoriumi, 1991-ųjų sausį gynęs Parlamentą, ilgai priklausęs Tėvynės Sąjungos politinei partijai.

„Regis, šiandien Vilniuje vidaus reikalų ministrė, nežinia, ar merui pritarus, buvo sustabdžiusi Lietuvos Respublikos Konstitucijos veikimą.“

Jos 20 straipsnis sako: „Žmogaus laisvė neliečiama. Niekas negali būti savavališkai sulaiikytas arba laikomas suimtas.“

Jos 21 straipsnis skelbia: „Žmogaus asmuo neliečiamas. Žmogaus orumą gina įstatymas.“

Jos 25 straipsnis mums visiems užtikrina: „Žmogus turi teisę turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti.“

Jos 33 straipsnis teigia: „Piliečiams laiduojama teisė kritikuoti valstybės įstaigų ir pareigūnų darbą, apskųsti jų sprendimus. Draudžiama persekioti už kritiką“, – citavo D. Kuolys.

Jis viešai kėlė klausimą, kas iš valstybės pareigūnų šį vakarą atsiprašys piliečio K. Grabio dėl Vasario 16-ąją Vilniaus Simono Daukanto aikštėje paminto jo orumo“, – rašė portalas delfi.lt.

Tuo metu Atkuriamojo Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis „Žinių radijui“ kalbėjo, jog, jo manymu, „perlenkė lazda tie žmonės, kurie nutarė, kad jau laikas versti valdžią Lietuvoje. Jie gi iki šiol reikalauja pakeisti Vyriausybę. Kas jiems suteikė tokius impulsus – keisti Vyriausybę?“ Jo nuomone, policijos elgesys buvo ne lazdos perlenkimas, o atsargumas. „Ėjo per visą Lietuvą (socialiniais)

PARAMA UKRAINAI!

Punsko valsčius organizuoja paramos kovojančiai Ukrainai rinkliavą. Daiktus galima atvežti į valsčiaus įstaigą Punske, A. Mickevičiaus g. 23. Taip pat galima deklaruoti norą priimti karo pabėgėlius į savo namus.

**Tikslesnė informacija teikiama skambinant
tel. 875161048, 875161409, mob. tel. 605418711,
605418710.**

tinklais didelė agitacija: „Važiuojame į Vilnių! Parodysime jiems! Nušluosime!“ O kas statė kartuves prie Seimo? O kas šaukė: „Seimą lauk!“ – sakė pašnekovas.

Neišsenkanti tema Lietuvos žiniasklaidoje – kainos, infliacija, maži atlyginimai ir pensijos. „Degalinių savininkai su siaubu stebi, kaip vilkikai nestabtelėję pralekia Lietuvą – dar savaitė kita, ir jie bus priversti kelti kainas“, – rašė lrytas.lt. Be abejo, jau iš straipsnio pavadinimo galima suprasti, kad „pagrindinė veikėja“ čia Lenkija. „Apyvartą nusiurbė daug pigesni degalai Lenkijoje, o valdžia nereaguoja į pagalbos šauksmą.“

<...> Kol turėjome atsargų, dar galėjome konkuruoti kainomis, bet jei dabartinės tendencijos išliks, netrukus būsime priversti pabranginti degalus, gali būti, kad kokiais 5 ar 10 euro centų už litrą“, – sakė Lietuviškų degalinių sąjungos tarybos pirmininkas Karolis Stasiukynas. <...> Transportininkams svarbus net ir dešimtosios cento dalies kainų skirtumas. Jeigu per mėnesį vienam vilkikui prireikia apie 500 tūkst. litrų degalų, dėl tokio menko skirtumo jau sutaupoma apie 500 eurų“, – skaičiavo K. Stasiukynas.

Visa tai ypač smaigia degalines, esančias ties Lietuvos ir Lenkijos siena.

„Turime degalinių greta Marijampolės, taip pat Alytaus rajono pakraštyje. Anksčiau žmonės, važiuojantys į Lenkiją apsipirkti, Marijampolėje

sustodavo išgerti kavos ir prisipildavo degalų, o dabar perka tik po kelis litrus, kad pakaktų kaimynams pasiekti“, – rašė portalas.

„Nuo kainų šuolio nepabėgsime: šiandien dvigubai brangsta griekiai, o rytoj – jau mėsa“, – rašė portalas ve.lt. „Lietuva pagal kainų augimą pirmauja ES. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, metinė infliacija šalyje sausį buvo 12,4 proc., tai beveik 2,5 karto daugiau nei ES vidurkis (5,1 proc.). Vien per sausį prekių ir paslaugų kainos kilo 2,2 proc.“

<...> Ekonomistai ramina, kad situacija nėra tokia bloga. Jie motyvuoja tuo, kad atlyginimai Lietuvoje auga bene sparčiausiai ES – apie dešimtdalį per metus, nedarbo lygis žemas, o pinigų sumos gyventojų bankų sąskaitose muša rekordus. „Swedbank“ vyriausiasis ekonomistas Nerijus Mačiulis mėgsta kartoti, kad viskas taip brangu, nes gyventojai turi pinigų ir gali mokėti didesnes kainas.

Tačiau panašu, kad patys žmonės jau nebetiki, kad Lietuvoje yra viskas gerai. Vartotojų pasitikėjimo indeksas, kuris rodo, kaip žmonės vertina savo ir valstybės ekonominę situaciją bei perspektyvas, praėjusių metų pabaigoje tapo neigiamas ir toliau stabiliai smunka. Sausio mėnesį jis buvo – 5 proc. Tai žemiausias rodiklis nuo 2020 m. birželio, kuomet Lietuva pradėjo atsitiesti po pirmųjų COVID-19 pandemijos karantino mėnesių“, – rašė portalas.